24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
АВГУСТ
1
ЭРНЕКУН
179 (5894) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Кашни предприятире тата колхозра çирĕп хурал пултăр

Пирĕн тыл мухтавлă Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн вăйне яланах ÿстерсе пымалли иксĕлми çăлкуçĕ пулса тăрать. Тыл вăл—пирĕн заводсемпе фабрикăсем, электростанцисемпе шахтăсем, чугунçулсемпе çыхăну линийĕсем, вăрă-хурахла усал тăшмана çĕнтерессишĕн миллионшар çын кунĕн-çĕрĕн пĕтĕм вăя хурса ĕçлекен хуласемпе ялсем.

Çирĕп тыл—фронтăн шанчăклă тĕрекĕ. Сталин юлташ кăçалхи июлĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă сăмахра пĕтĕм халăха Хĕрлĕ Çар тылне çирĕплетсе пыма, хамăрăн пĕтĕм ĕçе фронт интересĕсене пăхăнтарма чĕнчĕ. Тăшман совет тылĕ вăйлине пĕлет, çавăнпа та вăл урса кайсах тылри ĕçсене чăрмантарма пăхать. Фашистла тискер кайăксем пирĕн заводсене, электростанцисене, чугунçул станцисене хĕсĕнсе кĕрсе промышленность, транспорт, çыхăну ĕçĕсене дезорганизацилесшĕн. Гитлерла ирсĕр бандитсем хăйсен диверсиллĕ тата шпионла ĕçĕсене чи усал меслетсемпе туса пыраççĕ. Фашистла парашютистсем красноармеец пек, совет пограничникĕ, милиционерĕ тата железнодорожникĕ пек тумланаççĕ. Шпионсемпе диверсантсем мĕнле майпа та пулсан пирĕн предприятисене хĕсĕнсе кĕрсе, Хĕрлĕ Çара кирлĕ япаласем парса тăрассине салатса ярасшăн.

Çавăнпа та пирĕн пурнăçпа кĕрешÿн тĕп законĕ, фронтри пекех, сыхăлăх пулса тăрать. Сталин юлташ пире пурсăмăра та «заводсене, электростанцисене, телефонпа телеграф çыхăнăвĕсене сыхлассине организацилеме» чĕнчĕ. Социализмлă предприятисене, транспорта, çыхăнăва, колхозсен пурлăхĕпе уйри тырпулсене хамăрăн куç шăрçине сыхланă пек сыхласа усрамалла. Хамăрăн предприятисене тăшман пырса кĕме пултармалла мар çирĕп крепость туса хумалла.

Совет çĕршывĕнчи çĕршер, пиншер предприятисем вăрçă валли кирлĕ продукцисем туса кăлараççĕ. Транспорт фронта валли япаласем турттарать. Кашни предприятире, кашни чугунçул станцинче государство тата çар вăрттăнлăхне сыхласа усрама пĕлмелле. Тăшман хăш предприяти мĕнле продукци, мĕн чухлĕ туса кăларнине тата вĕсене ăçталла ăсатнине пĕлесшĕн. Çавăн пек хыпарсене тăшман пирĕн совет çыннисенчен илтме ан пултартăр. Кашни çыннăн чĕлхене чармалла, ытлашши сÿпĕлтетсе çÿремелле мар. Пули-пулми сÿпĕлтетсе çÿрени тăшман хăлхине кĕме пултарать. Сÿпĕлтетсе çÿрени, суя хыпар сарни тăшманшăн çеç усăллă, вăл тăван çĕршыва пысăк сиен кÿрет.

Парторганизацисем ку тĕлĕшпе ăнлантару ĕçне анлăн туса пымалла. Ытлашши сÿпĕлтетсе, «çĕнĕ хыпарсем» пĕлтерсе çÿрени тăван çĕршыва мĕнле сиен кÿме пултарнине кашни рабочи, служащи туйса илтĕр. Кашни çыннăн большевикла сыхăлăхлă пулмалла, кампа тата мĕн çинчен каласмаллине пĕлмелле.

Тăшман совет предприятийĕсен территорине пырса кĕме ан пултартăр. Предприятисене, чугунçул станцийĕсене, паровоз деповĕсене, телефонпа телеграф станцийĕсене, таварпа тырă склачĕсене, элеваторсене, амбарсене сыхлас çĕрте кăшт йăваш чунлă тата сисĕмсĕр пулниех пысăк инкек, пысăк çухату патне илсе пыма пултарать. Мирлĕ вăхăтра пирĕн хăшпĕр предприятисем экскурсисемпе прогулкăсене пырса çÿремелли вырăнсем пулса тăнă, предприятисене пырса каякансене тĕплĕн тĕрĕслемен. Вăрçă вăхăтĕнче кун пек йĕркесĕрлĕхе йăлтах пĕтерсе хумалла. Предприятисене пули-пулми çынсем пырса çÿрессине йăлтах чарса лартмалла. Предприятисене сыхлакан постсене çирĕплетмелле.

Тăшман кĕтмен çĕртен сывлăшран килсе тапăнма пултарать. Çавăнпа та пирĕн республикăри предприятисене, станцисене, светомаскировка условийĕнче ĕçлеме хатĕрлесе çитермелле. Кунта предприятисен руководителĕсем лăпланса ларни пулмалла мар. Тăшман фронт çывăхĕнчи районсем çине çеç мар, вăл тыла чылай аякка кĕрсе сиенлеме тăрăшать. Çакна предприятин кашни руководителĕ асра тытмалла. Пирĕн предприятисем кирек мĕнле вăхăтра та пĕр минута чарăнмасăр ĕçлемелле. Рабочисен организацилĕхĕ тата дисциплини çирĕп. Ĕçе пĕлсе организацилесен, вĕсем кирек мĕнле вăхăтра та пысăк тухăçлă ĕçлеме пултараççĕ.

Çавăн пекех, предприятисене, колхоз пурлăхĕсене тата уйри тырпулсене пушартан сыхлас ĕçе те тĕплĕн организацилес пулать. Ку ĕçе пушар дружинисенче тăракансем çине çеç хумалла мар. Пушарпа кĕрешес, унран сыхланас ĕçе рабочисене, колхозниксене хăйсене активлăн явăçтармалла. Вĕсене сывлăшран килсе тапăннă вăхăтра бомбăсем ÿкнипе тивсе кайнă пушара хирĕç мĕнле кĕрешмеллине вĕрентсе пымалла.

Тăшман сывлăшран килсе тапăннинчен мĕнле сыхланмаллине тăван çĕршывăн столицинчи—Мускаври ĕççыннисем лайăх кăтартса пачĕç. Вĕсен хăюллăхĕпе паттăрлăхĕ, мухтавлă примерĕ совет çĕршывĕнчи кашни ĕççыннине хавхалантарать, вĕсене пĕтĕм çĕршыв саламлать. Москвичсен мухтавлă примерĕ тăрăх пирĕн хамăрăн хуласене, предприятисене, колхозсене сывлăшри тăшманран сыхласа хăварма йăлтах хатĕрленсе çитмелле.

Колхозсемпе совхозсен вăйлă тырпулне, ана çинчен пуçласа складсене пухса кĕричченех, пысăк тимлĕхпе сыхлассине организацилес пулать. Ку тĕлĕшпе пирĕн республикăри чылай колхозсем паха примерсем кăтартаççĕ. Яманкасри (Канаш р.) Доронин ячĕпе тăракан колхозра, уйхирте хуралсем тăнисĕр пуçне, складсем, фермăсем, пысăк кĕперсем патĕнче колхозниксем постра тăраççĕ. Ялсовет председателĕ хуралçăсене кашни каç тĕрĕслесе тăрать. Колхозниксем хăйсене шанса панă постра çирĕп тăраççĕ, вĕсем ку ĕçĕн пĕтĕм ответлăхне туйса илнĕ.

Энĕшпуçĕнчи (Çĕрпÿ р.) «Машинострой» колхозра та колхозăн общественнăй çуртйĕрĕсене тата уйри тырпула лайăх сыхлаççĕ. Уйсенче хуралçăсем тăраççĕ. Складсемпе фермăсем, общественнăй çуртсем патĕнче пушара хирĕç кĕрешмелли инвентарьсем тата пушара сÿнтермелли япаласем хатĕр.

Уйри тырпулсене сыхлас çĕрте пионерсемпе шкул ачисем колхозсене пысăк пулăшу параççĕ. Хĕрлĕ Сырти (Вăрмар р.) пионерсем урам хушшине, килçуртсене тата колхозăн уйри тырпулне вут-кăвартан сыхлама тытăннă. Вĕсем районри ытти пионерсемпе шкул ачисене хăйсем пек тума чĕнеççĕ. «Осоавиахим» (Елчĕк р.) колхозри пионерсем те ку тĕлĕшпе аван пуçару тунă. Унти пионерсем, колхоз ĕçне активлăн хутшăннипе пĕрлех, тырпула сыхлас ĕçе хăйсем çине илеççĕ, вĕсем çитĕннисене пулăшма пулаççĕ. Комсомол организацийĕсем пионерсен паха пуçарăвĕсене ертсе пыма тивĕç. Колхозсенче çамрăксен дозорĕсем пулмалла.

Машинно-тракторнăй станцисенче кашни комбайнăн пушара хирĕç кĕрешмелли инвентарьсем пулмалла. Машинăсене, тракторсене, комбайнсене сыхласа усрасси çине тимлĕн пăхмалла, колхозсенче вĕсене сыхлама шанчăклă çынсене уйăрмалла.

Ĕç фронтĕнчи кашни çын хăйĕн большевикла сыхăлăхне ÿстермелле, вăл тылри боец пулнине асра тытмалла, тăшманран сыхланма, вăл сиен кÿме хăтланнине сирсе пăрахма пĕлмелле.

Мускав хулинчи пушар охранин, милицин, истребительнăй батальонсен начальство тата рядовой составне, ирĕклĕ пушар командисен тата вырăнти ПВО работникĕсене СССР орденĕсемпе тата медалĕсемпе наградăлани

Нимĕç самолечĕсем пырса тапăннă вăхăтра тăшманăн вут тивретекен бомбисене сÿнтерес ĕçре хăюллăх кăтартнăшăн тата çак ĕçе пĕлсе тунăшăн, самолетсен боевой ĕçĕшĕн, пушарсем пулассине сирсе ярас тĕлĕшпе хастарлăн ĕçленĕшĕн, фашистла авиаци пырса тапăннă вăхăтра Мускав хулинче общественнăй йĕркелĕхе организацилененĕшĕн СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указпа Мускав хулинчи пушар охранин, милицин, истребительнăй батальонсен начальство тата рядовой составне, ирĕклĕ пушар командисен тата вырăнти ПВО работникĕсене СССР орденĕсемпе тата медалĕсемпе наградăланă.

Хĕрлĕ Ялав орденĕпе çак юлташсене наградăланă: 1-мĕш рангри интендант М. Т. Павлов тата политрук В. Я. Хилько.

Хĕрлĕ Çăлтăр орденĕпе наградăланă 19 юлташсем хушшинче — пушар командин начальникĕ В. Я. Гордынский, команда боецĕ Г. И. Глухов, истребительнăй батальон боецĕ Л. М. Ерохин, взвод политрукĕ Д. И. Каракай, милиционер Т. И. Лисниченко, ответлă дежурнăй М. С. Никольский, караул начальникĕ И. П. Платонов, старший госавтоинспектор Н. Н. Родякин.

«Знак Почета» орденĕпе 47 юлташа, **«За отвагу»** медальпе — 48 юлташа тата **«За боевые заслуги»** медальпе—43 юлташа наградăланă. (ТАСС).

Совет Союзĕпе Польша хушшинче килĕшÿ туни

ЛОНДОН, июлĕн 30-мĕш. Паян ютçĕршыв ĕçĕсен министерствин çуртĕнче Совет Союзĕпе Польша хушшинче Килĕшÿ туса алă пуснă. Килĕшÿ туса алă пусас ĕçе Англи премьер-министрĕ Черчилль ертсе пынă. Килĕшÿ туса алă пуснă çĕрте Англин ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Иден та пулнă. Килĕшÿ туса алă пуснă хыççăн Черчилль, Иден, Майский тата Сикорский сăмах тухса каланă. (ТАСС).

ССР Союзĕпе Польша хушшинче тунă Килĕшÿ

Кăçалхи июлĕн 30-мĕшĕнче Лондонра СССР Правительствипе Польша Правительстви хушшинче Килĕшÿ туса алă пуснă. СССР ячĕпе Килĕшÿ çине ССР Союзĕн Великобританири Чрезвычайнăй тата Полномочнăй Посолĕ Майский юлташ, Польша Правительстви ячĕпе премьер-министр г. Сикорский алă пуснă.

Аялта Килĕшÿ текстне пичетлетпĕр.

ССÇР Правительствипе Польша Правительстви хушшинче тунă Килĕшÿ

1. СССР Правительстви 1939 çулта Совет Союзĕпе Германи хушшинче Польшăри территориллĕ улшăнусем çинчен тунă договорсем хăйсен вăйне çухатнă тесе йышăнать. Польша Правительстви çапла пĕлтерет: Польша мĕнле те пулин виççĕмĕш енпе Совет Союзне хирĕç нимĕнле килĕшÿпе те çыхăнман.

2. Икĕ правительство хушшинчи дипломатиллĕ çыхăнусене çак Килĕшĕве алă пуснă хыççăн пуçласа ярасçĕ тата пĕр-пĕрин патне çийĕнчех посолсем яраççĕ.

3. Гитлерла Германие хирĕç пыракан халăхи вăрçăра икĕ правительстви те пĕр-пĕрне тĕрлĕ пулăшу парса пыма пулаççĕ.

4. СССР Правительстви СССР территоринче Польша çарне тăвассипе килĕшет, çав çара ертсе пыракан командованине, Совет Правительствипе килĕшсе, Польша правительстви уйăрса лартать. СССР территоринчи Польша çарĕ СССР Верховнăй Командованийĕ ертсе пынă тăрăх кĕрешет. Верховнăй Командовани составĕнче Польша çарĕн представителĕ пулать. Командованине организацилес тата çав вăйпа усă курас тĕлĕшри мĕнпур ĕçсене уйрăм тунă килĕшÿпе татса параççĕ.

5. Çак Килĕшÿ ăна çирĕплетсе алă пуснă вăхăтран пуçласа çийĕнчех вăя кĕрет тата ăна ратификацилемеççĕ. Çак Килĕшĕве икĕ экземплярпа çырнă. кашнинех поляк тата вырăс чĕлхипе çырнă, икĕ тексчĕн вăйĕ те пĕртанах шутланать.

Килĕшÿ çумне çакăн пек протокол хушса çырнă:

«Совет Правительстви халăхи вăхăтра совет территоринче хупса усракан Польшăн мĕнпур граждансене, вĕсем тыткăна лекнĕ çар çыннисем е ытти вырăнлă сăлтавсемпе лекнĕ çынсем пулнине пăхмасăр, дипломатиллĕ çыхăнусем тытма пуçланă вăхăтран тытăнса амнисти парать».

СССР Совнаркомĕн Председателĕ И. В. СТАЛИН юлташ США Президенчĕн г-н Франклин Д. Рузвельтăн личнăй представительне г-н Гарри Гопкинса йышăнни

Июлĕн 30-мĕшĕнче **И. В. Сталин** юлташ Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен Президенчĕн г-н Франклин Д. Рузвельтăн личнăй представительне — **Гарри Гопкинса** йышăннă, унпа пĕрле США-н Мускаври посолĕ г-н Л. Штейгардт пулнă.

Калаçура Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ **В. М. МОЛОТОВ** юлташ пулнă.

Г-н ГОПКИНС Мускава килсе çитнĕ

Кăçалхи июлĕн 30-мĕшĕнче Мускава США Президенчĕн г-н Франклин Д. Рузвельтăн личнăй представителĕ г-н Гопкинс килсе çитнĕ, унпа пĕрле бригаднăй генерал г. **Мак Нарней** тата лейтенант г. **Джон Алисон** килнĕ.

Мускавра вĕсене çаксем кĕтсе илнĕ: Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ **С. А. Лозовский** юлташ, Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн генеральнăй секретарĕ **А. А. Соболев** юлташ, Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн США енĕпе ĕçлекен отдел заведующийĕ **Г. Н. Зарубин** юлташ, Мускав хулин коменданчĕ генерал-майор **В. А. Ревякин** юлташ, Оборона Халăх Комиссариачĕн тулашри çыхăнусен отдел начальникĕ полковник **В. Н. Евстигнев** юлташ, Тинĕс-Çар Флот Халăх Комиссариачĕн тулашри çыхăнусен отдел начальникĕ иккĕмĕш рангри капитан **Е. А. Зайцев** юлташ, США-н Мускаври чрезвычайнăй тата полномочнăй посолĕ **г. Штейгардт** посольствăн пĕтĕм составĕпе, Великобританин чрезвычайнăй тата полномочнăй посолĕ г. **Стаффорд Криппс,** Великобританин генерал-лейтенант г. **Макфарлан** ертсе пыракан çар миссийĕн членĕсем т. ыт. те.

Чикĕри Н. пунктра г-н **Гопкинса** çаксем кĕтсе илнĕ: Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн Протокольнăй отдел заведующийĕн ĕçĕсене туса пыраканĕ **Ф. Ф. Молечков** юлташ тата Оборона Халăх Комиссариачĕн тулашри çыхăнусен отдел начальникĕн помощникĕ подполковник **С. Г. Петрушкин** юлташ. Вĕсем г-н **Гопкинспа** пĕрле Мускава çитиччченех килнĕ.

Оборона фончĕ валли

ЕТĔРНЕ. Кăташри «Пионер», Ирçĕри «Сура» колхозсем государствăна 1941 çулшăн аш-какай, сĕт-çу, çăм, çăмарта памалли обязательствăсене срокченех 100 проценчĕпех тултарнă. Халĕ ку колхозсем çĕршыв оборонине тĕреклетме пулăшаççĕ. Ирçери «Сура» колхоз оборона фондне 1.000 литр сĕт, 500 çăмарта, «Пионер» колхоз 500 литр сĕт, 200 çăмарта панă. «Пионер» колхозри С. Федоров, Е. Мальков, С. Пугачев, А. Михайлов т. ыт. чылай колхозниксем оборона фондне 20-шер çăмарта панă.

— Пире аслă Сталин çĕнтерÿсем патне илсе пырать. Çĕнтерÿ пирĕнте пулать, — теççĕ колхозниксем.

Ник. ЦВЕТКОВ.

Нумай миллионлă совет халăхĕ хăйĕн аслă çĕршывĕ валли оборонăн хăватлă фондне тăвать. Куславккари горпо çĕршыв оборонин фондне вăйлатма 29 пин тенкĕ укçа хыврĕ. Çавăн пекех Сĕнтĕрвăрринчи горпо членĕсем те 1940 çулти тупăшран илмелли 12.448 тенкĕ укçана оборона фондне пама йышăннă. Июлĕн 27-мĕшĕнче хулари çамрăксем воскресник туса ирттернĕ. Воскресникре ĕçлесе илнĕ 1000 тенкĕ укçана пĕтĕмпех оборона фондне панă. Государство банкĕн Сĕнтĕрвăрринчи отделенинче ĕçлекен работниксем çĕршыв оборони валли 300 тенкĕ, Çĕмĕрлери отделенинче ĕçлекенсем 550 тенĕ укçа пухса парĕç.

А. Г.

Оборона фондне—5271 тенкĕ

ИШЛЕЙ. Июлĕн 30-мĕшĕнче Ишлей сельповĕнче уполномоченнăйсен пухăвĕ пулса иртрĕ. Пуху пĕр ыйту—çулталăк хушшинче пухăннă тупăшпа членсем хушшинче валеçесси çинчен сÿтсе яврĕ. Ку ыйту тăрăх сельпо председателĕ Цветков юлташ доклад туса пачĕ. Доклад тăрăх пренире Петров, Краснощеков тата ытти юлташсем тухса каларĕç.

Докладчик тата пренире тухса каланă юлташсем членсем хушшинче пайланакан тупăшран 20 процентне СССР оборонин фондне пама сĕнчĕç.

Çак сĕнÿпе пуху пĕр шухăшлă пулса килĕшрĕ, СССР оборонин фондне 5271 тенкĕ пама йышăнчĕ. **Р. МАЛЮТИН.**

Пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне параççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. Июлĕн 30-мĕшĕнче районри госбанк конторинче ĕçлекенсен пухăвĕ пулса иртрĕ. Пухура СССР оборона хăватне çирĕплетесси çинчен ыйту лартса сÿтсе-яврĕç. Госбанкра ĕçлекенсем СССР оборона фондне пĕр кунхи ĕç укçине пама пулчĕç. Çак кунах бухгалтер А. Сигута 35 тенкĕ, контролер Тимофеева 30 тенкĕ, инкассатор Кудяшов 20 тенкĕ укçа пачĕç. Банк коллективĕ 550 тенкĕ укçа пухса оборона фондне çирĕплетмелли счет çине хыврĕç.

Совет Информаци Бюровĕнчен

(1941 çулти июлĕн 30-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ)

Июлĕн 30-мĕшĕнче пирĕн войскăсем Новоржев, Невель енче противнике хирĕç çапăçнă тата Смоленскпа Житомир енĕсенче уйрăмăнах вăйлă çапăçусем пулса пынă.

Фронтăн ытти енĕсемпе участокĕсенче пысăк çапăçусем пулман.

Пирĕн авиаци çĕр çинчи войскăсемпе таччăн çыхăнса ĕçлесе противникăн танковăй тата пехотнăй чаçĕсене, унăн аэродромĕсенчи авиаци çине пыра-пыра çапнă, çавăн пекех тата Плоештипе Сулин çине бомбăсем кая-кая пăрахнă, бомбăсем пăрахнине пула çав хуласенче пысăк пушарсем тухнă.

Июлĕн 29-мĕшĕнче пирĕн авиаци, туллимар даннăйсем тăрăх, нимĕçсен 9 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 5 самолет пĕтнĕ.

* * *

Нимĕçсен Смоленск енче çапăçакан фашистла войскисем çынсем тата вооружени тĕлĕшпе калама çук пысăк çухатусем тÿсеççĕ. Темиçе кун каялла Хĕрлĕ Çарăн чаçĕсем «Великая Германия» ятлă мотопехотнăй полка йăлтах çĕмĕрсе тăкнă, çав полк «СС» ятлă уйрăм отрядсен дивизийĕн составне кĕнĕ пулнă. Хĕрлĕ Çарпа çапăçнă чухне полкăн салтакĕсемпе офицерĕсем 2 пин çын ытла вилнĕ тата аманнă, темиçе çĕр çын тыткăна лекнĕ, 30 çăмăл пулемет, 12 станковăй пулемет, тĕрлĕрен калибрлă 11 оруди, противотанковăй 14 оруди, автомашинăсемпе боеприпассем нумай пĕтнĕ. Çакна палăртас пулать: «Великая Германия» ятлă полка Гитлер пысăккăн хакланă пулнă. Полка 1940 çулта Берлинри караульнăй полкран туса йĕркеленĕ, çав караульнăй полк Германи правительствин тата фашистла партин чи паллă учрежденийĕсене сыхласа тăнă пулнă. Полка 170 сантиметр çÿлĕшĕнчен лутра мар, политика тĕлĕшĕнчен «шанчăклă», фашизма парăннине ĕçре кăтартса панă фанатиксене суйласа илнĕ.

* * *

Советăн Н. ятлă хули çине ăнăçсăр пырса тапăннă хыççăн фашистсен самолечĕсем хăйсен базине таврăннă. Пĕлĕтлĕ çанталăкпа усă курса, Н-ски аэродром çинчен Артамошкин капитанăн хăвăрт каякан бомбардировщиксен подразделенийĕ вĕçсе çĕкленнĕ те, фашистсен самолечĕсем хыççăн вĕçсе кайнă. Хăйсен инçетри тыла вырнаçнă базине вĕçсе çитсен, нимĕçсен самолечĕсем çĕре анса ларма пуçланă. Çав вăхăтра вĕсем çине совет бомбисем ÿкме пуçланă. Вĕçсе пынă тата аэродром çинче ларнă тăшман самолечĕсене пурне те пĕтерсе тăкнă. Чуххăмăн шутланă тăрăх, 15 самолетран кая мар пĕтернĕ. Çавăн пекех бензинохранилищĕна тата боеприпассен складне взрыв туса аркатса тăкнă. Совет самолечĕсем пурте хăйсен базине таврăннă.

* * *

Полковник Лапшов командир пулса ертсе пыракан Н-ски стрелковăй полкри боецсемпе командирсем тăшмана хирĕç хăюллăн та пĕлсе çапăçаççĕ. Пĕр уйăх хушшинче паттăр полк фашистсен стрелковăй полкне, çичĕ пехотнăй батальонне тата противникăн пĕр пулеметнăй ротине пĕтерсе тăкнă. Румынин икĕ пехотнăй батальонĕн штабĕсене тыткăна илнĕ.

* * *

Безруков лейтенант командинче тăракан пирĕн 4 танк противникăн тылне шăла кĕрсе разведка тунă вăхăтра нимĕçсен горючи тата боеприпассем тиенĕ автоколоннине пĕтерсе тăкнă тата фашистла соединенин штабне çĕмĕрсе тăкнă.

* * *

Н-ски станцинчи военно-телефоннăй станци çине тăшман парашютисчĕсем тапăннă. Тăшман хăш сиенелле пыни çинчен юнашар станцине пĕлтерсе, связистсем парашютистсене хирĕç çапăçăва тухнă. Станци начальникĕ старший сержант Голубев ертсе пынипе боец-телефонистсем тата лини çинчи надсмотрщиксем гранатăсем ывăтса тата ручной пулеметсенчен персе парашютистсем тапăннине сирсе янă. Çапăçу вăхăтĕнче станци ĕçлеме чарăнман. Пырса çитме ĕлкĕрнĕ кавалери взвочĕ пулăшнипе нимĕç парашютисчĕсен отрячĕн юлашкийĕсене пĕтерсе тăкнă. Диверсантсенчен 4 пулемет, автоматла 20 пăшал тата пысăк мар радиостанци туртса илнĕ.

* * *

У. районĕнчи, «Выборы» совхоз çывăхĕнчи наступлени вăхăтĕнче фашистсем, персе вĕлерессипе хăратса, ачаллă хĕрарăмсене нимĕçсен наступлени туса пыракан чаçĕсем умĕнче пыртарнă. Нимĕçсен çак нихăçан курман-илтмен тискерлĕхне курнă хыççăн, красноармеецсен чаçĕн командирĕ подполковник Старов çийĕнчех умран пеме чарса, наступлени тăвакан противникăн икĕ флангне те танковăй чаçсене янă. Танксем тăшман колоннине çĕмĕрсе кĕнĕ те, хĕрарăмсемпе ачасене нимĕç салтакĕсенчен уйăрса илнĕ. Фашистсен колоннине пайăн-пайăн çĕмĕрсе тăкса, Хĕрлĕ Çар боецĕсем нимĕçсен аллине лекнĕ 65 хĕрарăмпа 47 ачана çăлса кăларнă. 15 хĕрарăмпа ачана çăлса кăларайман. Вĕсене хирте тупнă, вĕсен çурăмĕсемпе ĕнсисенчен штыксемпе чиксе пĕтернĕ. Красноармеецсем çăлса хăварнă, совхозра ĕçлекен работница Анна Сапронова çапла каласа кăтартнă: «Эпир çĕрле ачасемпе, фашистсенчен тарас тесе, лавсемпе пытăмăр. Анчах та фашистсем пире автомашинăсемпе хăваласа çитсе пурне те каялла илсе кайрĕç, стройпа тăратса малта пыма хушрĕç. Тавтапуç сире, хаклă тăвансем-красноармеецсем, эсир пире çăлса хăвартăр тата çав ирсĕрсене пĕтерсе тăкрăр».

* * *

Финляндире выçлăх çĕнĕрен те çĕнĕ районсене çавăрса илсе пырать. Куопио районĕнчи хут фабрикисенчи рабочисем карточка тăрăх та тахçантан варах çăкăр илеймеççĕ. Уйрăмăнах çара мобилизациленĕ рабочисен çемьисен пурнăçĕ питĕ йывăр. Нумаях пулмасть Руоколаинен рабочин çемьи хăйне-хăй вĕлернĕ. Фабрикăсенчи магазинсенче нимĕнле продуктсем те çук. Фабрика администрацийĕпе шюцкоровецсен вырăнти организаци пуçлăхĕсем валли продовольстви складне таварсем илсе пынине пĕлнĕ хыççăн, выçă халăх склада çĕмĕрсе тăкса продуктсене йăлтах туртса илнĕ. Йĕркесĕрлĕхе путарса лартма чĕнсе илнĕ шюцкоровецсемпе полицейскисем арçынсемпе хĕрарăмсене ултă çынна вĕлернĕ тата темиçе ачана йывăр амантнă. 35 рабочие арестленĕ.

* * *

Фронт валли нумай пиншер литр горючи, çĕршер тонна çĕркăмрăкпа металл парас тесе, пирĕн çĕршыври ĕççыннисем чĕртавара, топливăна тата электроэнергине пысăккăн перекетлеççĕ. Андреев ячĕпе тăракан металлурги заводĕнчи пĕррмĕш мартен цехĕнчи рабочисем топливăпа материалсене тирпейлĕн, перекетлĕн тыткаланин лайăх тĕслĕхĕсене кăтартаççĕ. Сталеварсем Погореловпа Науменко юлташсем кашни тонна металл шăратнă çĕрте 30—35 килограмм мазут перекетлесе хăвараççĕ. Сталевар Зайцев юлташ пĕр кун хушшинче кăна пĕр тонна мазут перекетлесе хăварнă. «Красная Этна» заводри автомат цехĕн рабочийĕсем пĕр заготовкăн виçине улăштарма сĕннĕ, çакă вăл металл отходне икĕ хут чакарнă. «Красный Октябрь» ятлă металлурги заводĕнчи мартен цехĕн коллективĕ пĕр уйăх хушшинче 1723 тонна чугун перекетленĕ. Молотов ячĕпе тăракан заводра Струнников юлташ начальник пулса ертсе пыракан цехра июль уйăхĕнче сĕрмелли материалсене 87 пин тенкĕлĕх перекетленĕ. Çурçĕр-Донецк çулĕ çинчи вагонниксем кивелсе юрăхсăра тухнă 3.275 букса тата букс крышкисене юсаса хута янă, 1.076 килограмм баббит пухнă. Горький чугунçулĕ çинчи машинистсем Грошев, Горячев тата Лопатин юлташсем июль уйăхĕнче виçĕ тонна ытла топливо перекетленĕ. Сталин ячĕпе тăракан шахтăн «Рубежнии» участокĕнче июль уйăхĕнче кĕске вăхăт хушшинчех вăрман материалĕсене 40 процент перекетленĕ. Ивановăри малта пыракан фабрикăсен —Ивановăри Пысăк мануфактура, Соспенскри отделочнăй тата Федор Зиновьев рабочи ячĕпе тăракан фабрикăн коллективĕсем юлашки вăхăтра хлопчатобумажнăй тканьсене отделка тунă çĕре каякан каустик расходламалли нормăна 38—40 процент чакарнă.

Ыраш пуссинче

ÇĔМĔРЛЕ. **(Хамăр корр.).** Чăваш Улхашри колхоз членĕсем июлĕн 30-мĕшĕнче вырăн-вырăнĕпе пулса çитнĕ ыраша вырма тухрĕç. Ыраш вырма тухнă малтанхи кунах пур бригадăсенче те ĕç организованно пуçланчĕ. Бригадăсенче политикăллă-массăллă ĕçе тума кашни бригада çумне агитаторсем уйăрса çирĕплетнĕ.

Уйхир ĕçĕ пуçланнă май, колхозра ача ясли ĕçлеме тытăнчĕ.

ПЕРВОМАЙСКОЕ, июлĕн 31-мĕш. **(Телефон тăрăх).** «Большевик» колхозра июлĕн 30-мĕшĕнче, уйрăм вырăнсенче, ыраш вырма тытăнчĕç. Малтанхи кун 10 гектар вырнă. Тыр вырнă çĕрте икĕ жнейка ĕçлет. Кунта тырпула сыхлас ĕçе аван йĕркеленĕ. Уйра ĕçлекенсем валли столовăй тунă. Литвинов ячĕпе тăракан колхоз та уборкăна тухнă. Кунта 20 гектар вырнă. Ача ясли тата столовăй ĕçлеççĕ. Тырпула çирĕп сыхлаççĕ.

Июлĕн 31-мĕш тĕлне районĕпе пурĕ 75 гектар тырă вырнă.

Н. ИРАКОВ.

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Колхозсен уйхирĕсенче вăйлă тырпул пулса çитрĕ. Июлĕн 29-мĕшĕнче Красин ячĕпе тăракан, «Новая жизнь», «Сормово» колхозсем суйласа ыраш вырма тухрĕç. Уборкăн малтанхи кунĕнчех бригадăсем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеме тытăнчĕç, ĕçе звеносем тăрăх организациленĕ.

Районри ытти колхозсем те çак кунсенчех тырă вырма массăллăн тухаççĕ.

П. АРХИПОВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ ХĔРЛĔ ÇАРТА. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ (сулахайран сылтăмалла): 1. Н-ски авиачасть Н. местечки патĕнче персе ӳкернĕ фашистла самолет. Çак чаçри летчиксем нимĕçсене темиçе кун хушшинчех 36 самолет персе антарнă. 2. Хĕвеланăç Белоруссири поселокăн пĕр урамĕ, çурчĕсене гитлерла бандитсем çунтарса янă. 3. Тыткăна лекнĕ нимĕç салтакне штабра допрос тăваççĕ. (ТАСС фотохроники).

Совет Информаци Бюровĕнчен

(1941 çулти июлĕн 31-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ)

Ыран июлĕн 31-мĕш тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем Порхов, Новоржев, Смоленск тата Житомир енĕсенче противника хирĕç çĕрĕпех çапăçнă.

Фронтăн ытти енĕсемпе участокĕсенче пысăк çапăçусемех пулман.

Пирĕн авиаци, çĕр çинчи войскăсемпе пĕрле, противникăн мотомехчаçĕсене, пехотине тата артиллерине пыра-пыра çапнă.

* * *

Июлĕн 30-мĕшĕнче кăнтăрла тăшман самолечĕсем Ленинград çине вĕçсе пыма виçĕ хут хăтланса пăхнă. Фашистсен самолечĕсем хула патне кĕрсе кайма хăтланнисене пурне те зенитнăй артиллери тата пирĕн истребительсем сирсе-сирсе янă.

* * *

Нимĕçсен 263-мĕш пехотнăй дивизин 485-мĕш пехотнăй полкĕн салтакĕсем, Смоленск енче тыткăна лекнĕскерсем, каласа панă тăрăх, вĕсен полкне Хĕрлĕ Çар чаçĕсем çĕмĕрсе тăкнă «Великая Германия» ятлă полк вырăнне илсе килнĕ пулнă. Юлашки кунсенче 485-мĕш полка совет войскисем питех те хытă çĕмĕрнĕ, çавăнпа вăл халĕ çапăçма пултараймасть. Полк салтаксемпе офицерсен виçĕ пайĕнчен икĕ пайне ытла çухатнă. Ротăсенче аран-аран 60-шар салтака çитет. Чĕрĕ юлнă салтаксене, нумайĕшĕ запасран илнĕскерсене, совет самолечĕсем вĕçĕ-хĕррисĕр бомбăсем пăрахнинчен тата пирĕн пехота атакăланинчен вăйлăн ывăнса çитнĕ. Юлашки виçĕ кун хушшинче полк çăкăр тата вĕри апат илмен. Нумай салтакĕсем çĕтĕк-çатăк çапкаланчăксем пек курăнаççĕ. Вĕсенчен нумайĕшне вăрăм вăхăт хушши тăхăнса çӳренĕ, хĕлле тăхăнмалли тумтирсем панă. Хĕрлĕ Çарăн регулярнăй чаçĕсемпе партизансен отрячĕсем çăмăл тата йывăр орудисем 16 оруди, 45 çăмăл пулеметсем, 12 станковăй пулемет, 12 миномет тата 485-мĕш полкăн ытти вооруженине нумай пĕтерсе тăкнă. Полкра артиллери тата боеприпассем çителĕксĕрри вăйлăн сисĕнет.

* * *

У. районĕнче нимĕç танкĕсен группи, авиаци пулăшнипе, пирĕн войскăсем вырнаçса тăнă çĕре хĕсĕнсе кĕнĕ те, пирĕн Н-ски дивизи тылне пыма хăтланнă. Совет авиацийĕпе артиллерийĕ пĕр харăс пыра-пыра çапнипе нимĕçсен 46 танкне пĕтерсе тăкнă, ыттисем вара, хăйсен çулне улăштарса, каялла чакма пуçланă. «Первая пятилетка» совхоз патĕнче танксене кĕçĕн лейтенантăн Сытоедов юлташăн подразделенийĕ кĕтсе илнĕ. Красноармеецсем Юдин, Сыроваров тата Сошников гранатăсен çыххисемпе персе фашистсен 5 танкне стройран кăларнă. Виçĕ танкне противотанковăй тупăран персе пĕтерсе тăкнă. Персе çĕмĕрнĕ танксен экипажĕ тыткăна парăннă.

* * *

Июлĕн 29-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Юрасов капитанăн чаçĕнчи краснофлотецсем тинĕс çинчен хăюллă атака туса З. ятлă утрава тытса илнĕ. Белофинсен салтакĕсемпе офицерĕсем 125 çын тыткăна парăннă. Трофейăсем хушшинче—3 зенитнăй оруди, 6 станковăй пулемет тата боеприпассем нумай. Мичман Новиков тата краснофлотецсем Старостин, Павлюков, Чебурин тата Сотников çапăçура лайăх ĕçленĕ: гранатăсем ывăтса 23 белофина пĕтерсе тăкса, хăюллă краснофлотецсем 11 салтака тыткăна илнĕ.

* * *

Кăнтăр-хĕвеланăç фрончĕн Н-ски участокĕнче кĕçĕн лейтенантăн Пароконев юлташăн зенитнăй батарейи отлично ĕçлет. Юлашки кунсенче батарея боецĕсем тăшманăн 6 самолетне персе антарнă.

* * *

Хĕрлĕ Çарăн Н-ски чаçĕн çĕрлехи разведкине нимĕç часовойĕ Христиан Претцер тыткăна парăннă. Претцер разведка командирне лейтенант Молчанова нимĕçсен батальонĕн штабĕ ăçта вырнаçса тăни çинчен каласа панă. Гранотометчик-отличниксем сержант Борисов тата красноармеец Карпов кăтартнă вырăна вăрттăн пынă. Тепĕр темиçе минутăран вĕсем штаб вырнаçса тăракан çĕр мунчана пырса çитнĕ. Часовойсене пĕр сасăсăр вĕлерсе, Борисовпа Карпов юлташсем çĕр мунчана гранатăсем ывăтма пуçланă. Çĕр мунчара нимĕçсен виçĕ офицерĕ тата темиçе салтакĕ вилнĕ. Штаб документĕсене туртса илнĕ.

* * *

Гестапо начальникĕ Гиммлер «нимĕçсен лайăх юнлă хĕрарăмĕсемпе хĕрĕсене» качча каймасăрах, мĕнпур йăласемпе законсене пăхмасăрах, ача çуратма чĕннĕ. «СС» отрячĕсенчи Гиммлер охотникĕсем, çав приказ çине кăтартса парса, Германин фронта кайнă салтакĕсен арăмĕсене ирĕксĕрлесех хăйсемпе пурăнтарасшăн. Германи территоринчи «Густав Зигфрид один» текен вăрттăн ĕçлекен радиостанци гитлерла жандармсен черетлĕ ирсĕр преступленийĕ çинчен çапла пĕлтернĕ: «Охраннăй отрядăн руководителĕ Вернер Борнеман пĕр подводнăй лодкăн командирĕпе çурăçнă хĕр хыççăн чылай вăхăт хушши чупнă. Çав командир выльăх-охранниксем унăн пулас арăмĕнчен мĕнле мăшкăллани çинчен шухăшламан та. Иртнĕ шăматкун Вернер Борнеман çав хĕре хăйĕн пĕтĕм шайкин куç умĕнчех ирĕксĕрленĕ. Çак намăса тӳсеймесĕр телейсĕр хĕр вырсарникун ирхине çакăнса вилнĕ». Фронта хăваласа янă нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсем гитлерла охранниксем вĕсен арăмĕсенчен тата аппăшĕсемпе йăмăкĕсенчен мĕнле ирсĕррĕн мăшкăллаçса кулнине пĕлмеççĕ.

* * *

Австрин Медлинг, Кернгоф тата Брук хулисенче австриец-салтаксем хушшинче вĕсене хĕвелтухăç фронтне янă май пысăк пăлханусем пулса иртнĕ. Гитлеровецсемшĕн вăрçма кăмăл туман Австри салтакĕсене нимĕçсен çар влаçĕсем хаяррăн асаплантарнă. Кернгофра вырнаçса тăракан чаçсенче нимĕçсен «СС» текен охраннăй отрячĕсем хăйсене фронта ярассине хирĕç протестленĕ салтаксене пурне те арестленĕ тата малтанхи кунĕнчех судсăр-мĕнсĕр кашни вунă австриецран пĕрне персе вĕлернĕ.

* * *

Хĕрлĕ Çар чаçĕсем Германири сухопутнăй çар командованийĕн генеральнăй штабĕн уйрăм назначениллĕ отделĕн секретлă циркулярне тытса илнĕ, çав циркулярта юлашки вăхăтра нимĕç çарĕн чаçĕсенче дисциплина япăхлăнса кайрĕ, салтаксем итлеми пулчĕç тата офицерсем çине час-часах тапăнаççĕ, тесе кăтартса панă. Çав циркулярта уйрăм сыпăксене илсе кăтартатпăр:

«Пĕр канонир, апат-çимĕç тăратас тĕлĕшри пурпĕрех пулакан лайăх мар йывăрлăхсемпе усă курса, хăй кăмăлсăр пулнине палăртса панă. Кунсăр пуçне тата вăл: май килсессĕн офицерсене тавăрăпăр-ха тесе час-часах каланă. Çакăншăн ăна ултă çуллăха каторгăллă тĕрмене хупнă.

Пĕр стрелок офицер приказанине хирĕç ответлесе пĕтĕм команда умĕнче: «Çăварна хуп, йĕпе сăмса, унсăрăн эпĕ сана туту урлă пĕре çапăп та, хӳме урлă сирпĕнсе кайăн», тесе кăшкăрнă. Стрелока камерăна илсе пырсан, вăл: «Эпир офицерсене часах вĕлерсе пĕтерĕпĕр те, вĕсене шыва тытса ывăтăпăр», тесе каланă. Çакăншăн ăна вĕлермелле туса приговор йышăннă.

Пĕр стрелок икĕ хут панă приказа пурнăçа кĕртмен. Старший фельдфебеле хăратмалла сăмахсем каласа вăрçнă хыççăн, вăл аллине çĕклесе рота командирĕ çине ыткăнса пынă. Арестленĕ хыççăн дежурнăй офицер унăн кăсъине ухтарасшăн пулнă, вăл офицера çапнă. Çакăншăн ăна вĕлермелле туса приговор йышăннă.

Пĕр ефрейтор хăйĕн икĕ юлташне унпа пĕр шухăшлă пулса офицера хĕнеме сĕннĕ. Алла туясем тытса, вĕсем офицера сыхласа тăнă. Лешĕ пӳртрен тухсанах, ефрейтор офицер çине сиксе ӳкнĕ те, ăна хĕнесе тăкнă. Çакăншăн ефрейтора вĕлермелле тунă, унăн юлташĕсене 15-шер çуллăха тĕрмене хупмалла тунă».

Пищекомбинат июль уйăхĕнче ăнăçлăн ĕçлерĕ

ÇĔМĔРЛЕ. («**Чăваш Коммуни**» корр.). Районри пищекомбинат июль уйăхĕнче ăнăçлă ĕçлерĕ. План тăрăх уйăхра 35.000 тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла пулнă пулсан, 45.000 тенкĕлĕх туса кăларса, уйăхри плана 122,9 процент тултарнă. Производствăллă заданисене тултарман рабочи комбинатра пĕрре те çук.

Июлĕн 30-мĕшпе 31-мĕш хушшинче çĕрле нимĕç самолечĕсем Мускав çине пырса тапăнма хăтланни

Июлĕн 30-мĕшпе 31-мĕш хушшинче çĕрле нимĕçсен темиçе вунпăр самолечĕсем Мускав çине пырса тапăнма хăтланнă.

Зенитнăй артиллери тата çĕрлехи истребительсем тăшманăн мĕнпур самолечĕсене Мускавран аякри вырăнта салатса янă. Нимĕçсен пĕр самолечĕ те Мускав патне вĕçсе çитеймен. Нимĕçсен пĕр самолетне персе антарнă. Пирĕн авиацин çухату пулман.

ТЫТКĂНА ЛЕКНИСЕМ

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. (ТАСС спецкорĕ). Çĕçенхирти çул. Виçĕ тоннăллă машинăсем хыçĕнче тусан вĕçет. Машинăсен платформисем çинче тыткăна лекнĕ нимĕçсем пĕр-пĕринпе таччăн, шарламасăр лараççĕ. Кунта тĕрлĕ йышши хĕçпăшалсен представителĕсем — пехотинецсем, танкистсем, летчиксем, рядовой салтаксемпе кĕçĕн офицерсем те пур.

Машинăсем тыла каяççĕ. Аякра орудисенчен пенĕ сасă чăрăнать. Халĕ вара, аякра аслати алтнă пек, йывăр орудисенчен пенĕ сасăсем сайра-хутра кăна илтĕнеççĕ. Çул тӳрем вырăналла тухать, малта симĕс йывăç тăррисем, колхоз çурчĕсен çийĕсем курăнаççĕ. Кунта кăштах чарăнса тăмалла, сулхăн тата шыв пулать.

Машинăсем, хăйсен хăвăртлăхне чакарса, садсенчи йывăçсем хушшинче пыраççĕ.

— Юлашкинчен тинех лăпкă!—тет хыттăн нимĕçле чĕлхепе çамрăк, ефрейтор паллиллĕ тужуркине хывса.

Вăл чăннипех те чи кирли çинчен каланă. Çакă вăл ыттисем ăшă кăмăлпа пăхнинчен, вĕсем «бухе»—лăпкă тенĕ сăмаха темиçе хут савăнса каланинчен курăнать.

Машинăсем чылай вăхăт хушши Украинăри лăпкă ялăн урамĕсем тăрăх пыраççĕ. Сайра-хутра колхозницăсем тĕл пулаççĕ. Тыткăна лекнисем хирĕç пулнисем çине пăхасшăн мар, хăшпĕрисем шутласа хăйсен пуçĕсене сулаççĕ.

Ял вĕçĕнче—комендатура. Кунта конвойăн улшăнмалла. Конвой начальникĕ младший лейтенант Ободьев список тăрăх чĕнсе тухать те тыткăна лекнисене комендатурăна парать.

13-мĕш танковой дивизин старший ефрейторĕ Карл Меташ пуринчен малтан сăмах чĕнет.

— Часах Гитлер тата çак сас кĕрлени пĕтĕ,—тет вăл хăйне хупăрласа тăракан нимĕçсене. Вăл çак сăмахсене çине тăрса калать, вăл пурте илтесрен пытармасăр ун çинчен каласа пама хатĕр пулас.

— Çав вăрă-хураха хамăн алăсемпе çакса вĕлерес пулсан, пурне те парăттăмччĕ,—тесе хушать Вальтер Шустер.

Юлашкинчен каланине ыттисем ырлаççĕ: «Вăл ĕç сана лекес çук. Берлинра çав йытăна санран маларах пĕтерĕç», тесе хушса хураççĕ.

Карл Меташ тата Вальтер Шустер—Берлинри рабочисем. Малтанхи «Сименс тата Шуккерт» заводĕнче слесарь, тепри—Берлинри пысăк мар предприятисенче ĕçленĕ. Вĕсен Гитлерпа хăйсен счечĕсем пур. Вĕсем хăйсен опычĕпе, Берлинри çĕршер рабочисен çемьисен примерĕ тăрăх юнĕçен фашизмăн мĕнпур йывăрлăхĕсене тӳссе курнă.

Айккинерех Карл Гаук унтер-офицер тăрать. Вăл пирус мундштукне чăмлать. Айккинелле пăхать. Çакă чăн-чăн фашистла кашкăр. Вăл бомбăсем тиенĕ грузпа виçĕ хутчен Англинче, ултă хутчен—Югославинче вĕçнĕ. Ăна «Тимĕр хĕреспе» наградăланă та ССР Союзне хирĕç вăрçма янă. Кунта вара унăн малтанхи вĕçевĕ юлашки вĕçев пулнă, çаксем вĕсем—гитлерла çынвĕлеренсем. Тыткăна лекнисен ушкăнĕнче çакнашкаллисем икĕ çын. Вильгельм Гельм, Карл Гаук пекех «Тимĕр хĕрес» çакса çӳрекенскер. Ăна «Тимĕр хĕрес» Францине тата Англине вунă хутчен вĕçсе кайса бомбăсем пăрахнăшăн панă. Гельм вунпĕрмĕш хутĕнче совет çĕрĕ çине вĕçсе тухсан, пирĕн зенитчиксем вăл ертсе пыракан «Юнкерс-88» самолета персе антарнă. Вăл хăйне хăй герой пек тыткалама пăхать. Анчах унăн вăл тухмасть. Унăн ĕнси тата пичĕ мăнтăр. Халĕ вăл шурăхнă. Вăл хăрать пулас, çамки çине тар тухнă. Хăш чухне тыткăна лекнисем çине пăхать, çавăн чухне вăл тискерленет. Вăл вĕсене, Меташа, Шустера—хăйĕн çарĕнчи салтаксене, Берлинри рабочисене кураймасть. Анчах унăн кураймалăхĕ вăйсăр, вăл шарламасăр хăйĕн куçĕсемпе урăх çĕрелле пăхать.

Гаук вĕçнĕ эскадрильине «Эдельвейс» тесе ят панă. Çĕрлехи налетчиксен тата вут чĕртекенсен отрядне Альпири ачаш чечек ятне панă.

Çĕнĕ пируса лӳчĕркекен алăсем çинче хĕрарăмсемпе ачасен юнĕ, куç хупаххисĕр сивĕ куçсем вилĕм грузĕсене пăрахма тата ытларах вилесем пултăр, хăрушăсăртарах пултăр тесе халăх ытларах пурăнакан, çавнашкалах сахалтарах хӳтленнĕ кварталсене суйласа илнĕ.

Халĕ вĕсем иккĕш те, Гельм тата Гаук, ыттисенчен те, çавнашкалах пĕр-пĕринчен те уйрăм тăраççĕ, вăрă-хурахсем пĕр-пĕрин çине пăхмаççĕ те.

Ыттисем вара пухăнса сăмахлаççĕ, тен вĕсен сăмахĕ нумай çулсем хушшинче малтанхи хут чĕререн калаçни пулĕ.

— Пĕр вĕçĕмсĕр çапăçма юрамасть,—тет старший ефрейтор Фловерс,—юрамасть. Этемлĕх вăйĕн те хăйĕн чикĕ пур. Эпир вырăс çарне хирĕç тухрăмăр. Пире вырăс çарне хăвăрт пĕтерсе тăкма пулать, тесе калаççĕ. Эпир совет танкĕсемпе самолечĕсем çинчен мĕн пĕлнĕ-ха? Паллах, пĕлмен. Эпир суккăрла пынă.

Комендатурăн хăмасенчен çапса тунă çуртăйĕрте алюминирен тунă тарелкăсен сасси илтĕнет. Çак сасса тыткăна лекнĕ салтаксем музыка вырăнне йышăнаççĕ. Вĕсем вăхăтлăха сăмахлама чарăнаççĕ, кĕтсе тăрса пăхаççĕ.

— Апата!—тесе кăшкăрать комендатурăри дежурнăй вырăсла.

Тыткăна лекнисем строя тăрса, столовăя кĕреççĕ.

Ирхине грузовиксем тыткăна лекнисемпе малалла каяççĕ. Дежурнăй тыткăна лекнисене машинăсем çине лартнă вăхăтра Карл Меташ комендат патне пырса, васкаса, хумханса çапла калать:

— Камрад! Сирĕн артиллери питĕ тĕл пени çинчен хĕрлĕ салтаксене пĕлтерĕр. Летчиксем хăйсен бомбисене питĕ тĕл пăрахаççĕ. Танксем пирки каласан, вĕсен атакисем Германи пехотине, уйрăмах анчах илсе пынă пехотăсене арпаштараççĕ. Çакна эпĕ опытпа пĕлнĕ тăрăх калатăп. Эпĕ нимĕç пехоти мĕнле тарнине те курнă. Сирĕн çĕнтерĕве тӳрĕ кăмăллă нимĕçсем, хĕнхур тӳснĕ Германин мĕнпур халăхĕ саламлĕç.

А. КРАСНОВ, В. САФОНОВ.

Уйхирте ĕçлеме каяççĕ

Чăвашсен ялхуçалăх институтĕнчи механизаци кафедри çумĕнчи кĕске сроклăх курсран 21 çын тракторист, 40 çын комбайнер тата комбайнер помощникĕсем пулса ĕçлеме вĕренсе тухрĕç. Курсран вĕренсе тухнисем хушшинче студентсемсĕр пуçне тата Шупашкар хулинчи вăтам шкулсенче аслă классенче вĕренекенсем 16 çын пур. Г. Бушуев, Б. Люминарский, В. Николаев, Д. Корнилова, Д. Рудина, Т. Егорова, Г. Матижев, Волжанин т. ыт. юлташсем экзаменсене лайăх парчĕç. Вĕренсе тухнисенчен 13 тракториста, 5 комбайнера ĕçлеме Пăрачкав совхозне, 6 специалиста Шупашкар МТ Станцине, ыттисене Куславкка, Ишлей, Сĕнтĕр, Çĕмĕрле, Çĕрпӳ т. ыт. районсене янă.

Çамрăк специалистсен пурин те пĕр шухăш — вăйлă тырпула вăхăтра тата пĕр тăкаксăр пухса кĕрсе, хамăрăн паттăр Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флотне тăшмана хăвăртрах çапса аркатма пулăшасси.

М. СМЕТАНИН.

ССР Союзĕпе Великобритани халăхĕсем Германи фашизмне çĕмĕрсе тăкаççĕ

(Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральнăй Совет Секретарĕ Н. М. ШВЕРНИК юлташ июлĕн 29-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă сăмах, вăл сăмаха Англи валли панă)

Хаклă тусăмсем!

Этемлĕхĕн усал та тискер тăшманне — Германи фашизмне хирĕç пыракан совет халăхĕн отечественнăй вăрçинче эсир пирĕн халăх майлă пулнăшăн тата ăна ырă суннăшăн чĕререн ырлăх сунма ирĕк парăр.

Тред-юнионсен, лейбористла организацисен нумай саламĕсем тата Англин аслă халăхĕн пур сийĕсем те митингсенче йышăнса пирĕн çĕршыва яракан резолюцисем Англи халăхĕ совет халăхĕпе тăванла пĕршухăшлă пулнине, нацистла варвăрсене хирĕç пыракан кĕрешӳре пĕрле пулма кирлине ăнланнине кăтартса параççĕ.

Икĕ аслă государствăсен — Совет Союзĕпе Великобритани государствисен — халăхĕсем пĕрле кĕрешни хăватлă вăй пулса тăрать, мĕншĕн тесен пусмăрти мĕнпур халăхсен ирĕклĕхĕшĕн тата вĕсем фашистла пусмăрçăсене пăхăнса тăмалла мар тăвассишĕн пыракан кĕрешӳре çак туслăх вĕсен интересĕсен пĕрлĕхĕ çинче никĕсленсе тăрать.

Германи фашизмĕ Совет Союзĕ çине ултавлăн тапăннă кунранпа пĕр уйăх ытла иртрĕ. Фашистла агрессин çак вăрă-хурахла актне хирĕç совет халăхĕ, Сталин юлташ пуçпулса тăракан хăйĕн правительстви ертсе пыни тăрăх ĕçлесе, хăйĕн речĕсене пĕтĕçтернипе, гитлерла вăрă-хурахла бандăсене çапса аркатма тата тĕппипех пĕтерсе тăкма мĕнпур вăйсене мобилизацилениле ответлерĕ.

Нимĕçсен фашистла кĕтĕвĕсене хирĕç пыракан вăрçăра пирĕн мухтавлă Хĕрлĕ Çар, пирĕн мухтавлă авиаци тата Тинĕс-Çар Флочĕ халиччен курман паттăрлăх, хăюллăх тата чăтăмлăх кăтартаççĕ.

Хĕрлĕ Çар çавтери хăватлă вăй пулни курăнчĕ, пирĕн государствăна çиçĕм пек хăвăрт пĕтерсе хумалли гитлерла план пĕтĕмпех арканса кайрĕ. Пирĕн çĕршыва çиçĕм пек хăвăрт пĕтерсе хума май килнĕ пулсан, Великобритани çине те кунтан каях мар варвăрла тапăннă пулĕччĕç.

Хĕрлĕ Çарăн фронтри паттăр кĕрешĕвĕ пирĕн рабочисемпе работницăсем фабрикăсемпе заводсенче, шахтăсенче, рудниксенче, пирĕн ученăйсем лабораторисенче, пирĕн хресченсем уйхирсенче мĕнпур вăй-хала хурса ĕçленине çыхăнса тăрать.

Оборонăн Государственнăй Комитечĕн Председателĕ Сталин юлташ чĕннипе, пирĕн мĕнпур çĕршыв, мĕнпур ĕççыннисем хăйсен ĕçĕсене çĕнетсе урăхлатрĕç, фронт валли кăна, усал та тискер тăшмана çĕнтерме кăна ĕçлеççĕ.

Совет халăхĕ — рабочисем, интеллигенци, служащисем, хресченсем гитлерла Германие хирĕç кĕрешме юлашки юн тумламĕ юлмиччен, хăйсен вăйĕсене шеллемесĕр, хăйсен пурнăçне шеллемесĕр кĕрешме хатĕр.

Пирĕн çĕршыври кашни гражданин çакна питĕ лайăх ăнланать: Гитлера тата унăн вăрă-хурахла бандипе хирĕç пыракан вăрçă — отечественнăй вăрçă, çак вăрçăра вăл пĕтмен мар, мĕншĕн тесен çак вăрçă вăл совет халăхĕн ирĕклĕхĕшĕн тата вăл никама пăхăнмасăр пурăнмалла тăвассишĕн кăна мар пырать, çак вăрçă гитлеризм пусмăрланă мĕнпур халăхсене никама пăхăнмасăр пурăнмалла тăвассишĕн тата демократиллĕ ирĕклĕхшĕн пырать.

Акă мĕншĕн ĕнтĕ Совет Союзĕн Правительствипе Великобритани правительстви гитлерла Германие хирĕç пĕрле кĕрешесси çинчен тунă килĕшĕве Совет халăхĕ историллĕ тата политикăллă пысăк вырăнта тăракан акт вырăнне хурса питĕ пысăк кăмăлпа кĕтсе илчĕ.

Çак килĕшĕве мĕнпур прогрессивлă этемлĕх кăна мар, тата Германи фашизмĕ пусмăрланă Франци, Бельги, Норвеги, Польша, Голланди, Чехословаки, Югослави, Греци, Дани тата ытти çĕршывсенчи халăхсем те çийĕнчех ырласа йышăннă факт пуриншĕн те паллă пулса тăрать. Гитлерла Германие хирĕç Совет Союзĕпе Великобритани пĕрле вăрçнине çак çĕршывсенчи халăхсем хăйсене фашистла деспотизмран çăлмалли, хăйсен никама пăхăнман государственноçне, демократиллĕ ирĕклĕхне каялла тавăрмалли пулăшу тесе йышăнаççĕ.

Хаклă тусăмсем!

Тăшманăн вăйĕсене тата тăшмана пĕтĕмпех пĕтерсе тăкассишĕн пыракан кĕрешӳре тĕл пулакан мĕнпур йывăрлăхсене Совет халăхĕ тата Совет Правительствин руководителĕсем тĕрĕс хак параççĕ. Тăшман вăйлă, чее тата сĕмсĕр. Вăл хăйĕн ĕçĕнче нимĕнрен те вăтанмасть. Вăл тупăсемпе, пулеметсемпе, самолетсемпе, танксемпе кăна мар усă курать, çавăн пекех вăл, хăй Совет Союзĕ çине вăрă-хурахла тапăннине, пĕтĕм тĕнчере фашистла пуçпулса тăмалли вăрă-хурахла плана мĕнпе те пулин тӳрре кăларас тесе, суяпа тата ултавпа аплăн усă курать. Анчах та авантюрист Гитлера тата унăн шайккине никам та ĕненмест, ĕненес те çук. Тĕнчери мĕнпур тӳрĕ çынсем çакна пĕлеççĕ: Гитлер тата гитлеризм — этемлĕхĕн чи усал тăшманĕ, ăна пĕтерсе тăкмасăр лăпкăн пурăнасси пулма пултараймасть.

Акă мĕншĕн ĕнтĕ Германи фашизмне хирĕç кĕрешме, ăна çапса аркатма тата пĕтерсе тăкма ирĕклĕхе юратакан халăхсен мĕнпур вăйне тата средствисене пĕрлештерессине кунран-кунах вăйлатни кирлĕ.

Англири рабочи класс тата мĕнпур халăх нацистла пусмăрçăсене, культурăпа цивилизацине пĕтерекенсене хирĕç пыракан кĕрешӳре хăйсен активлăхне кунран-кунах вăйлатасса тата хăпартасса Совет Союзĕнчи рабочи класс, профессиллĕ союзсене пĕрлешнĕскер, пирĕн çĕршыври мĕнпур ĕççыннисем хытă шанса тăраççĕ.

Совет Союзĕн тата Великобританин аслă халăхĕсем, ытти çĕршывсенчи халăхсем пулăшнипе, фашизма пĕтĕмпех пĕтерсе тăкаççĕ, Европăри халăхсен ирĕклĕхне тата никама пăхăнмасăр пурăнассине туса хураççĕ.

Профессиллĕ союзсен тата Совет Союзĕнчи мĕнпур ĕççыннисен ячĕпе, Великобритани рабочи класне тата мĕнпур халăхне чĕререн тăванла салам калатăп, усал та тискер тăшмана — Германи фашизмне хирĕç хамăр пĕрле пулса кĕрешес ĕçре лайăх ăнăçусем тума сĕнетĕп.

„Сталинцы“ колхозра

ÇĔРПӲ. «Сталинцы» колхозра колхозниксем кашни харпăрхăй вырăнĕнче тăрăшса ĕçлеççĕ. Фронта каякансем вырăнне ĕçе хĕрарăмсем, ватă колхозниксем тăраççĕ.

Нумаях пулмасть арман мельникĕ Яков Антипов фронта тухса карĕ. Ун вырăнне Василий Федотов юлчĕ. Федотов колхозник 60 çулта. Унăн икĕ ывăл. Иккĕшĕ те фронтра. Ăна çак ĕçе лартнă чухне вăл çапла каларĕ:

— Эпĕ хамăн ывăлăмсемшĕн савăнатăп. Манăн икĕ ывăл фронтра çапăçаççĕ. Кирлĕ пулсан алла винтовка тытма эпĕ хам та хатĕр. Германи вăрçинче эпĕ 5 çул пурăннă. Икĕ çул тыткăнра пулнă. Çапах ман вăй-халăм çитет-ха. Халĕ колхозра тăрăшса ĕçлетĕп, — тет вăл.

Колхоз государство умĕнчи парăмсене срокчен тултарассишĕн кĕрешет. 1941 çулшăн 60 центнер тырă панă. Çăм, сĕт, аш-какай пĕтĕмпех парса татнă. Заем укçине 70 процент пухса çитернĕ.

А. МИХЕЕВ.

«Сталинцы» колхоз председателĕ.

Уборкӑна халех хатӗрленсе ҫитмелле

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Оборонӑн Государственнӑй Комитечӗн Председателӗ Сталин юлташ тӑшмана ҫӗмӗрсе тӑкма халӑхӑн пӗтӗм вӑйӗсене пухма чӗнсе каланине Карӑкри Калинин ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем ӗҫ тухӑҫлӑхне темиҫе хут ӳстернипе ответлеҫҫӗ. Колхоз государствӑна 150 пӑт тырӑ леҫсе пачӗ. Сурӑх витине ҫӗнӗрен тунӑ. Тырпулсене пуҫтарса кӗнӗ чухне ӗҫлемелли машинӑсене йӑлтах хатӗрлесе лартнӑ. Кашни бригадӑрах пӗрер витнӗ итем туса хатӗрленӗ.

Колхозниксем хушшинче заем тата ялхуҫалӑх налог укҫи пухасси ӑнӑҫлӑн пулса пырать.

Калинин ячӗпе тӑракан колхоз иртнӗ ҫулта та тырпулсене пухса кӗртес ӗҫре мала тухса республикӑри Хисеп хӑми ҫине кӗме тивӗҫлӗх илнӗччӗ. Ҫак хисеплӗ ӗҫре кӑҫал та мала тухасса колхозниксем шансах тӑраҫҫӗ.

С. Ф.

ЕЛЧӖК. Аслӑ Шӑхалӗнчи «Ново-Чурино» колхоз уйхирӗнче вӑйлӑ тырпул пиҫсе ҫитӗнет. Ҫакӑ колхозниксемпе колхозницӑсене питех те савӑнтарать, ӗҫри хастарлӑха татах та ҫӗклентерет.

Колхоз ӑнса пулакан тырпула пӗр тӑкаксӑр пухса кӗме хатӗрленет. 6 жнейка юсанӑ, 25 урапа хатӗрленӗ.

Уборка вӑхӑтӗнче столовӑй тата ачасен ясли пулать. Вӗсем валли продуктсем ҫителӗклӗ уйӑрса хунӑ. Тырпулсене пухса кӗме ҫирӗп план тунӑ.

С. АРЛАНОВ.

КАНАШ. Колхозсен хирӗҫенче кӑҫал вӑйлӑ тырпул ҫитӗнет. Тырпул пиҫсе ҫитес вӑхӑт нумай юлмарӗ. Ӑнса пулнӑ тырпула пухса кӗме нумай колхозсем начар мар хатӗрленеҫҫӗ.

Пур-ха хатӗрленсе ҫитмен колхозсем те. Ҫӗнӗ Юнтапари «Канаш» колхозӑн (председателӗ Якимов юлташ) 3 жнейка, 2 лобогрейка пур. Вӗсене юсаса ҫитермен. Михӗсем те ҫителӗклӗ таран хатӗрлесе хуман. Тырӑ хумалли амбарсене тасатса дезинфекци туман. Рыдвансем, бестаркӑсем тума тытӑнман та. Ҫакӑн пек ҫитменлӗхсемех тӗл пулаҫҫӗ. Елмачари «1-ое Мая» колхозра та.

Асӑннӑ колхозсен уборкӑна хатӗрленес ӗҫе тататӑклӑнах вӑйлатмалла. Ялхуҫалӑх машинисемсӗр пуҫне ҫавасурла таврашсене те лайӑх юсаса хумалла.

Агроном **С. ГРИГОРЬЕВ.**

Ҫамрӑк тракторист

КУСЛАВККА. Машинно-тракторнӑй станцинче фронта кайнисем вырӑнӗнче халӗ ик-виҫ ҫул каялла тракторист пулнӑ хӗрарӑмсем ӗҫлеҫҫӗ.

Ӗҫе илме ыйтакансен йышӗнче шкулта вӗренекен ачасем те пур. Куславккари вӑтам шкулта вӗренекен пионер О. Страхов хӑйӗн заявленийӗнче ҫапла ҫырать: «Эпӗ кӑҫал 6-мӗш класран вӗренсе тухрӑм. Вӗреннӗ вӑхӑтрах ачасен техникӑллӑ станци ҫумӗнчи трактористсен курсне пӗтертӗм. Мана тракторист пулса ӗҫлемешкӗн илме ыйтатӑп. Ӗҫ нормине ытлашшипех тултарса ӗҫлеме пулатӑп».

МТС директорӗ О. Страхов пионера 6-мӗш бригадӑна тракторист помощникӗ пулса ӗҫлеме илчӗ.

Трактористсем ӗҫ нормисене ик-виҫӗ хут тултарассишӗн тӑрӑшаҫҫӗ. 10-мӗш бригадӑн бригадирӗ И. Кушков тата 12-мӗш бригадӑн бригадирӗ К. Терентьев юлташсем пӗр вӑхӑтрах комбайнер пулса та ӗҫлеҫҫӗ.

А. ПЕТРОВА.

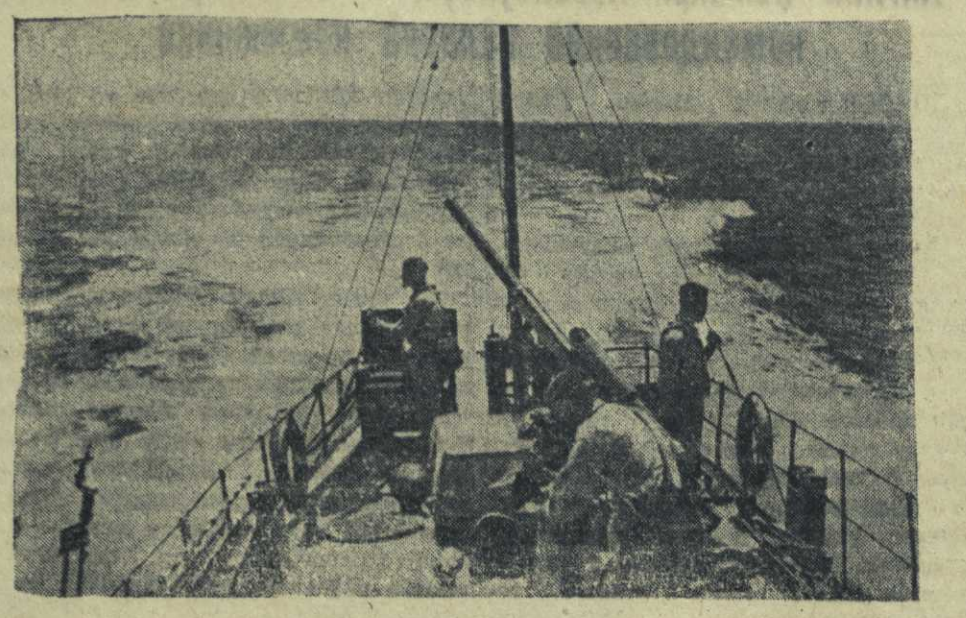

ДЕЙСТВУЮЩИ ФЛОТ. Ӳкерчӗк ҫинче: хӑвӑрт каякан катер боевой дозорта. Оруди патӗнче — краснофлотец отличник И. Сазонов.
Б. Шейнин фото-ӳкерчӗкӗ. (ТАСС).

Колхозниксем ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстереҫҫӗ

— Ну, Сергей Григорч, мӗнле ӗҫсем?—ыйтать Юманлӑхри (Элӗк р.) Буденный ячӗпе тӑракан колхоз председателӗ Ильин юлташ.

— Аван,—ответлет вӑл ӑна хирӗҫ.

Сергей Григорьев иккӗмӗш кун сухапуҫӗпе ҫӗрулми купалать. Пӗтӗмпе 1,3 гектар купаланӑ.

Ильин юлташ колхозра кашни ӗҫе тӗрӗслесе тӑрать, ҫынсем ӗҫленӗ ҫӗре, бригадӑна тухать. Колхозниксемпе калаҫать.

Колхозри иккӗмӗш бригада ҫум ҫумлать. Ку бригадӑн бригадирӗ Онуфрий Максимов колхозниксен ӗҫӗсене ҫийӗнчех учета илсе пырать.

Июлӗн 22-мӗшӗнче ҫум ҫумлама тухнӑ кашни ҫын 0,4 гектаршар ҫум ҫумланӑ, норма тӑрӑх 0,15 гектар ҫумламалла пулнӑ. Колхозниксем вӑл кун виҫшер ӗҫкунӗ ытла тунӑ.

Колхозниксем пӗр ҫын юлмиччен — ваттисемпе ҫамрӑккисем те ӗҫе тухаҫҫӗ, пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ, вӗсен ӗҫ тухӑҫлӑхӗ куллен ӳссе пырать.

— Эпир, колхозниксем,—теҫҫӗ вӗсем,—хамӑрӑн стахановла ӗҫпе тыла ҫирӗплететпӗр. Тухӑҫлӑ тырпул туса илессишӗн кӗрешетпӗр. Пирӗн упӑшкасемпе ывӑлсем урса кайнӑ фашизма хирӗҫ ҫапӑҫаҫҫӗ, эпир вӗсене тӑшмана хӑвӑртрах ҫапса ҫӗмӗрме мӗнпур вӑйран пулӑшатпӑр.

Ялти учительсем колхозниксем ӗҫленӗ ҫӗре тухса, каннӑ вӑхӑтсенче вӗсене хаҫатсем вуласа параҫҫӗ. Германи фашизмӗн чуралӑхне кӗрсе ӳкнӗ халӑхсен пурнӑҫӗ ҫинчен каласа кӑтартаҫҫӗ. Ку тӗлӗшпе уйрӑмӑнах учительница Вера Иванова тӑрӑшса ӗҫлет. Пушӑ вӑхӑтра пӗрмаях уя тухать, ҫынсемпе юнашар тӑрса ӗҫлет.

* * *

Буденный ячӗпе тӑракан колхозра Илларион Отрепанов тимӗрҫ пур. Сывӑхри колхозсем ялхуҫалӑх машинисене юсама йӑлтах ун патне леҫсе параҫҫӗ. Тимӗрҫ лаҫҫи умӗнче халӗ 5 жнейка лараҫҫӗ, вӗсенчен иккӗшне юсаса пӗтернӗ, тепӗр виҫӗ жнейкине те ҫитес кунсенчех юсаса ҫитерет.

Вӑл ку вӑхӑт тӗлне Качалаври «Труд», Ефремкассинчи «1-ое Мая», Куракӑшри «Безбожник», Тени ялсоветӗнчи «Самолет» тата «Комсомолец» колхозсене жнейкӑсем юсаса панӑ. Унпа пӗрлех Карачурана (Калинински р.) кайса, виҫӗ жнейка, виҫӗ молотилка юсаса килнӗ.

— Эпӗ юсанӑ машинӑсем пӗр кӑлтӑксӑр ӗҫлеҫҫӗ. Эпӗ вӗсене пахалӑхлӑ юсатӑп,—тесе калать вӑл хӑйӗн ӗҫӗсем ҫинчен.—Халӗ тырпул пухса кӗртме тытӑнасси инҫе юлмарӗ. Унччен ҫывӑхри колхозсен пур жнейкисене те юсаса пӗтерессишӗн кӗрешетӗп.

Илларион Отрепанов иртен пуҫласа каҫчен лаҫра ӗҫлет. Кунне икшер норма ытла ӗҫлесе илет. Кӑҫал вӑл 367 ӗҫкунӗ тунӑ.

Ив. МОСЕЕВ.

Йӑлтах оборона валли

Канашри вагонсем юсакан завод коллективӗ пӗтӗм вӑя тӑван ҫӗршыв оборонине тӗреклетес ӗҫе хурса ӗҫлет. Тимӗрҫ цехӗнчи рабочисем июль уйӑхӗнчи плана срокчен тултарма сӑмах панӑ. Совет патриочӗсен сӑмахӗ нихӑҫан та ӗҫрен уйӑрӑлса тӑмасть, коллектив нормӑна кулленех ирттерсе тултарать. Цехри чи лайӑх ҫынсем — стахановец, сталинла призывӑн ударникӗ Г. Осипов юлташ кунне 6-шар норма тултарать. Григорьев, Тюжов, Никитин т. ыт. тимӗрҫсем те плана 3 хут ирттерсе тултараҫҫӗ.

Нумай станоксемпе ӗҫлекен рабочисем те ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерсех пыраҫҫӗ. «За трудовое отличие» медальпе наградӑланӑ Осипов юлташ кулленхи нормӑна 300 процентран кая мар тултарса ӗҫлеме обязательство панӑ.

Товарнӑй комбинатри электросварщиксем те вӑхӑтне-мӗнне пӑхмасӑрах ӗҫлеҫҫӗ. Алексеевпа Орлов бригадисем кулленхи нормӑна 300-шер процент тултарса пыраҫҫӗ. Сверловщик Ермаков юлташ тӗлӗнмелле тӗслӗхсем кӑтартса ӗҫлет, вӑл нормӑна 850 процент таран тултарса пырать.

Рабочисем хушшинче халӑх ополченийӗн ретне кӗрес текенсен йышӗ те ӳссех пырать. Агитациллӗ-массӑллӑ ӗҫе ҫӗнетсе урӑхлатнӑ. Агитатор пулса ӗҫлекен Васильев, Дубовой, Семьянков т. ыт. юлташсем те кашни ирех, ӗҫ пуҫланиччен, рабочисене ҫӗнӗ хыпарсем ҫинчен каласа параҫҫӗ. Вӗсем, рабочисене пӗтӗм чӗререн тӑрӑшса ӗҫлеме вӗрентсе пыраҫҫӗ. Акӑ Михайлов бригади хӑйне хушнӑ ӗҫе тултармасӑр нихӑҫан та ӗҫе пӑрахса заводран тухса кайни пулман, пӗтӗм коллектив хӑй умне лартнӑ задачӑна чыслӑн татса парассишӗн кӗрешет.

П. СЕРГЕЕВ.

Обязательствӑсене срокчен тултарассишӗн

ЭЛӖК. Оборонӑн Государственнӑй Комитечӗн Председателӗ Сталин юлташ радио тӑрӑх тухса каланине ответлесе, колхозниксем тата колхозницӑсем колхоз производствинче активлӑн ӗҫлеме, государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен малтан тултарма пуҫларӗҫ.

Ефремкасси ялсоветне кӗрекен колхозсем утӑ ҫулса пӗтерчӗҫ. Государствӑна утӑ парса татнӑ.

«Труд» колхоз государствӑна ашкакай парас плана, «Майӑн 1-мӗш» колхозпа «Безбожник» колхозсем сӗт парас плана тултарнӑ.

«Майӑн 1-мӗш» колхоз кӑҫалхи ҫулшӑн 30 центнер, Буденный ячӗпе тӑракан колхоз 35 центнер тырӑ панӑ.

А. ОРЛОВ.
Ефремкасси ялсовет председателӗ.

СОВЕТСКОЕ. Кивуйри «Майӑн 1-мӗш» колхоз государствӑна 1941 ҫулшӑн ашкакай парса татнӑ. Ҫӑм, сӗт-ҫу, ҫӑмарта обязательствисене те тултарнӑ.

Выла Базарӗнчи «Хастар» колхоз ҫаран утине 4 кун хушшинче ҫулса типӗтрӗ. Пирвайхи чи паха утӑна государствӑна поставка шучӗпе 16 центнер утӑ пачӗ. Колхоз государствӑна ҫӑм парас плана ытлашшипех тултарнӑ.

В. ПРОКОПЬЕВ.

ШАХАСАН. Ушанарти М. И. Калинин ячӗпе тӑракан колхоз, кӑҫалхи обязательство шучӗпе, государствӑна сӳс парса татрӗ. Ҫак кунсенче тата утӑ памалли плана тултарчӗҫ.

Колхоз кӑҫалхи ҫулшӑн 200 центнер тырӑ пачӗ.

Колхозниксем те хӑйсен обязательствисене ӑнӑҫлӑн тултараҫҫӗ. Колхозра халӗ ҫӑм парса татманни пӗр хуҫалӑх та ҫук. Аш-какай, ҫу памалли плансене те тултараҫҫӗ. Алексеев, Никифоров, Григорьев юлташсем пур парӑмсене те парса татнӑ.

И. СЕМЕНОВ.

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Нӑрваш Шӑхаль ялсоветне кӗрекен «Восход» колхоз ҫак кунсенче 1941 ҫулшӑн 2 центнер та 79 килограмм кантӑрвӑрри пачӗ.

И. МИТРОФАНОВ.

СЕНТЕРВӐРРИ. Шуркассинчи Киров ячӗпе тӑракан колхоз 1941 ҫулшӑн государствӑна ҫӑмарта, сӗт-ҫу, ҫӑм памалли обязательствӑсене пӗтӗмпех тултарнӑ. Ҫавӑн пекех «Шордан» колхоз та ҫӑмарта ытлашшипех парса татнӑ.

Н. ЛОГИНОВ.

ҪӖРПӲ. Фронта пулӑшас тесе районри колхозсем государство умӗнчи обязательствӑсене срокчӗнех тултарса пыраҫҫӗ. Паянхи куна «Шумашар», «Первое Мая» колхозсем аш-какай тӑратас плана, Енӗшкассинчи «Красный флот», «Луч», «Пионер», «Ӗмӗт», «Сталинцы» колхозсем сӗт-ҫу тӑратас плана, «Богатырь», «Малалла», «Ҫӗнӗ пурнӑҫ», «Балтиец» колхозсем ҫӑмарта, «Ударник», «Дружба», «Куканар», «Авангард», Калинин, Ворошилов ячӗпе тӑракан колхозсем ҫу тӑратас плана 100 процент тултарчӗҫ. Ҫавӑн пекех 50 колхоз ытла утӑ парас плана пӗтӗмпех пурнӑҫларӗҫ.

Гр. ПЕТРОВ.

ФРОНТ ТАТА ТЫЛ

Красноармеецсен ҫырӑвӗсем тӑрӑх

Хӗрлӗ Ҫар — халӑх ҫарӗ. Пирӗн ҫарпа халӑх хушшинчи ҫыхӑну ҫавтери ҫирӗп. Халӑх хӑйӗн ҫарне мӗн кирлӗ, ҫавна йӑлтах туса парать. Хӗрлӗ Ҫар ҫапӑҫу фрончӗсенче тӑвакан кашни ҫӗнтерӳ ӗҫҫыннисене савӑнтарать, вӑл ӗҫ фронтӗнче ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тума хавхалантарать.

Сталин ячӗпе тӑракан колхоз председателӗ Григорий Федорович Скотников (Улатӑр р.) мобилизаци йӗркипе Хӗрлӗ Ҫара кайнӑ. Скотников юлташ колхозниксемпе колхозницӑсем патне фронтран ҫакӑн пек ҫыру ҫырса янӑ:

«Колхозниксемпе колхозницӑсем, сире красноармеецла салам! Эпир кунта, фронтра, пурте пӗр ҫын пек пулса, хамӑр ҫӗнтерессе шанса кӗрешетпӗр.

Вӑйлӑ тырпула, утӑна пӗр тӑккаламасӑр вӑхӑтра пухса кӗртӗр, — вӑл Хӗрлӗ Ҫара пулӑшни пулать. Сыхӑлӑха ӳстерӗр, колхоз пурлӑхне хытӑ сыхлӑр. Иртен пуҫласа каҫченех ӗҫлӗр, эсир те фронтри пекех пулӑр.

Фронта мӗн кирлӗ, ҫавна пӗтӗмпех туса парӑр, колхозник юлташсем. Сывӑ пулӑр.

Сирӗн Григорий Федорович Скотников».

Сталин ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем Скотников юлташ патне янӑ ответлӑ ҫырура ҫапла ҫыраҫҫӗ:

— «Григорий Федорович! Сирӗн ҫырӑва илтӗмӗр. Эсир фронтра пулса фашизма хирӗҫ ҫапӑҫни пире савӑнтарать, эпир те, колхозниксем, Хӗрлӗ Ҫар ҫӗнтерессе шансах тӑратпӑр.

Тырпула уйран пӗр тӑкаксӑр пухса кӗртме сӑмах паратпӑр. Фронта тухса кайнӑ арҫынсем вырӑнне хӗрарӑмсем ӗҫлеҫҫӗ.

Тӑшмана хирӗҫ хӑюллӑн ҫапӑҫӑр. Яланах ҫакна асра тытӑр: пире Аслӑ Сталин ертсе пырать. Вӑл ертсе пынипе кӗрешсе фашизма ҫӗмӗрсе тӑкатпӑр, ҫӗнтерӳ пирӗн алӑра пулать».

Ҫавӑн пекех, Шӑхасанти «Хӗрлӗ Октябрь» колхоз членӗсем те действующи арминчи хӑйсен землякӗнчен Сергей Орлов красноармеецран ҫыру илнӗ.

«Паян эпир социализмлӑ тӑван ҫӗршывшӑн ҫапӑҫма фронта тухса каятпӑр, — тесе ҫырать Орлов юлташ, — хамӑрӑн ирӗклӗхшӗн, чыслӑхшӑн фашизма хирӗҫ хамӑн пурнӑҫа шеллемесӗр ҫапӑҫатӑп».

Орлов юлташ колхозниксене пӗтӗм вӑй-хала хурса ӗҫлеме, уйхир ӗҫӗсене пысӑк пахалӑхпа туса пыма сӗнет. «Пионерсемпе шкул ачисем, эсир те колхоз ӗҫне хутшӑнӑр» тесе чӗнет Орлов юлташ.

«Хӗрлӗ Октябрь» колхоз членӗсем хӑйсен ҫырӑвӗнче Орлов юлташа колхоз государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарса пыни ҫинчен пӗлтернӗ.

Хӑйсен тӑван республикинчи ӗҫҫыннисем тӑвакан ӗҫри ҫитӗнӳ красноармеецсене уйрӑмах хавхалантарать.

— Паян эпир Совет Информаци Бюровӗн пӗлтерӗвӗнче пирӗн чӑваш республикинчи 100 колхоз ытла государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарни ҫинчен илтерӗмӗр. Вӑл хыпар пире савӑнтарчӗ тата фашизма хирӗҫ пыракан ҫапӑҫура ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тума хавхалантарчӗ, — тесе ҫыраҫҫӗ пирӗн редакцине Кольматкинпа Игнатьев юлташсем действующи арминчен. — Паян пирӗншӗн икӗ савӑнӑҫ, — ҫыраҫҫӗ вӗсем малалла. — Эпир белофинсен бандин пӗр ушкӑнне тыткӑна ҫавӑрса илтӗмӗр. Уншӑн пире командир тав турӗ.

Эпир стахановла ӗҫпе Хӗрлӗ Ҫара пулӑшатпӑр

Пирӗн цех коллективӗ халь нихӑҫанхинчен лайӑх результатсем кӑтартать. Мӗншӗн тесен кашни рабочи, кашни работница пӗр тӗллевпе — производствӑра лайӑхрах ӗҫлесе ытларах продукци туса кӑларас, ҫапла тунипе Хӗрлӗ Ҫара, Хӗрлӗ Флота пулӑшас туйӑмпа ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем плана тултарассишӗн кӑна мар, ӑна темиҫе хут ирттерсе тултарассишӗн кӗрешеҫҫӗ.

Июлӗн иккӗмӗш вунӑкунлӑх планне пирӗн цех 133,3 процент тултарнӑ. Халӗ те ҫав ҫитӗнӳсене чакармасӑрах ӗҫлетпӗр. Бадин, Фионов, Серебрякова юлташсем хӑйсен нормисене икшер хут ирттерсе тултараҫҫӗ. Нумаях та пулмасть ФЗО шкулӗнчен вӗренсе тухнӑ станочниксем Емельянов, Яковлев юлташсем те ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑвӑрттӑн ӳстерсе пыраҫҫӗ, вӑтамран вӗсем нормӑна 130—150 процент тултарса ӗҫлеҫҫӗ.

Пирӗн цехран хӑшпӗр рабочисем фронта кайрӗҫ. Анчах вӗсен специальноҫӗпе ӗҫлекенсем часах тупӑнчӗҫ. Станочницӑсем: Герасимова — слесарь вырӑнне, Большакова — инструментальщик вырӑнне тӑчӗҫ. Халӗ вӗсем ӗҫре пример кӑтартаҫҫӗ. Юлашки вӑхӑтра тата Анна Кулагина электромонтер вырӑнӗнче ӗҫлеме пуҫларӗ т. ыт. те.

Рабочисемпе работницӑсем производствӑра ӗҫленӗ вӑхӑтрах, сменӑран тухнӑ хыҫҫӑн, ҫар ӗҫне вӗренме пуҫӑнаҫҫӗ. Сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма, чылайӗшӗсем тата санитари ӗҫне, винтовкӑран тӗрӗ пеме вӗренеҫҫӗ. Кусемсӗр пуҫне чылай рабочисем халӑх ополченине кӗме заявлени пачӗҫ.

Пирӗн рабочисем ҫакна шантараҫҫӗ: вӗсем Хӗрлӗ Ҫара стахановла ӗҫпе пулӑшма кӑна мар, кирлӗ пулсан винтовка тытса тӑшмана хирӗҫ тухса ҫапӑҫма та яланах хатӗр.

П. АНИСИМОВ.
Ҫӗмӗрле комбинатӗнчи 3-мӗш номерлӗ цех начальникӗ.

Нормӑна ирттерсе тултараҫҫӗ

Тӑрӑшса вӗренни тата ӗҫе юратни кӗске вӑхӑт хушшинчех квалификациллӗ рабочисем пулма пулӑшать. Манӑн группӑри ҫамрӑксенчен чылайӗшӗ халиччен вӑрмантан вутӑ турттарса курман. Кунта килсен тимлӗн вӗренме тытӑнчӗҫ, практикӑллӑ занятисене лайӑх ҫӳреме пуҫларӗҫ. Вӗренекенсем тухӑҫлӑн ӗҫлеме тытӑнчӗҫ. Вӗсем хушшинче ӗҫ нормине 125—130 процент таран тултаракансем те сахал мар. Колесов, Ефремов, Семенов, Антонов, Дубов, Коротков т. ыт. юлташсем ӗҫ техникине алла ҫавӑрса илчӗҫ, вӗсем паян тесен паянах бригадир пулса ӗҫлеме пултараҫҫӗ.

Халӗ манӑн группӑра вӗренекенсем пӗр кӑмӑл-шухӑшпа пурӑнаҫҫӗ: вӗсем ФЗО шкулӗнчен отлично вӗренсе тухса, производствӑра стахановла ӗҫлеме ӗмӗтленеҫҫӗ. Вӗсем, пӗтӗм совет халӑхӗпе пӗрле паттӑрла ӗҫлесе, Хӗрлӗ Ҫара пулӑшма ӗмӗтленеҫҫӗ.

А. ПИКСЕЛЬКИН.
Возчиксен группин мастерӗ.
Ҫӗмӗрлери ФЗО шкулӗ.

БИБЛИОГРАФИ

Государство ҫинчен

1919 ҫулти июлӗн 11-мӗшӗнче В. И. Ленин Мускаври Свердлов ячӗпе тӑракан университетра «Государство ҫинчен»* тема тӑрӑх лекци вуланӑ.

В. И. Ленин хӑйӗн ҫак лекцийӗнче: мӗн вӑл государство, вӑл, истори енчен илсен, мӗнле пуҫланса кайнӑ, вӑл хӑйӗн аталанӑвӗнче мӗнле тӗп тапхӑрсем урлӑ иртнӗ тата пирӗн коммунистсен партийӗ государство тӗлӗшӗнчен хӑйне мӗнле тыткаламалла,—текен тӗп ыйтусем ҫинчен каланӑ.

В. И. Ленин хӑйӗн лекцине чи малтанах: государство ыйтӑвӗ пысӑк та сложнӑй ыйту тата ӑна буржуази лакейӗсем, буржуаллӑ наукӑпа тӗн представителӗсем ҫавтери пӑтраштарса пӗтернӗ,—тесе пуҫлать.

«Мӗн вӑл государство?» ыйту ҫине В. И. Ленин: «Государство вӑл — пӗр класс тепӗр класс тӗлӗшпе пуҫпулса тӑрас йӗркене тытса тӑмалли машина», тесе ответлет (11 стр.) «Государство вӑл — пӗр класс тепӗр класа пусмӑрласа тӑмалли машина, пӑхӑнса тӑракан ытти классене пӗр класс вӑйпа ирӗксӗрлесе тӑма кирлӗ машина», тет В. И. Ленин (13 стр). Марксизмпа ленинизм вӗрентнӗ тӑрӑх, историре производительнӑй вӑйсем мӗнчухлӗ аталанса тата улшӑнса пынӑ, ҫынсен производствӑллӑ отношенийӗсем те ҫавӑн чухлех улшӑнса тата аталанса пынӑ. Ҫынсен историйӗнче производствӑллӑ тӗп отношенисем ҫаксем пулаҫҫӗ: первобытнӑй-общинӑллӑ, рабовладельчески, феодальнӑй, капитализмлӑ, социализмлӑ отношенисем. Ҫак обществӑсен сӑн-сӑпатне, общество пӗр стройран тепӗр строя аталанса улшӑнса пынине палӑртса тӑраканӗ вӑл — производительнӑй вӑйсене, пурнӑҫ средствисене тупса тӑвас меслетре, материальнӑй ырлӑхсене тӑвакан производство меслечӗсенче пулать, тесе вӗрентет марксизм-ленинизм.

Государство ӗмӗрех пулнӑ теме ҫук, вӑл пулман вӑхӑт та пулнӑ. Ӗлӗк, авалхи вӑхӑтра — первобытнӑй общинӑллӑ стройра—цивилизацине пӗлмен ҫынсем государствӑсӑрах пурӑннӑ. Государство ҫинчен вӗсем пӗлмен те. Вӗсен производство средствисем те уйрӑм харпӑрлӑх пулса тӑман. Ҫавӑнпа та ӗнтӗ ун чухне классем те, эксплоатаци те, пӗтӗм обществӑра пуҫ пулса тӑракан ҫынсен уйрӑм группи те пулман. Апла пулсан, ун чухне ҫынсене вӑйпа ирӗксӗрлесе пӑхӑнтармалли уйрӑм аппаратсем: салтаксем, полицейскисем тата тӗрмесем пулман. Кун пек строя первобытнӑй общинӑллӑ строй теҫҫӗ.

Государство хӑҫан пуҫланса кайни ҫинчен В. И. Ленин ҫапла каланӑ: «...ӑҫта тата хӑҫан общество классем ҫине пайланасси — апла пулсан, пӗрисем теприсен ӗҫӗпе яланах усӑ курма пултаракан, пӗри теприне эксплоатацилекен группӑсем ҫине пайланасси — пуҫланса кайнӑ, ҫавӑнта тата ҫавӑн чухне ҫеҫ ҫынсене хӗсӗрлемелли уйрӑм аппарат пулса тӑракан государство пуҫланса кайнӑ» (8 стр.). Государство вӑл халӑхӑн ытларахӑшне сахалрахӗшӗн интересӗсемшӗн ҫавӑрлӑхласа тытса тӑма кирлӗ пулнӑ пирки пуҫланса кайнӑ япала, тесе вӗрентет пире Сталин юлташ.

Рабовладельчески стройран куҫнӑ чух обществӑллӑ ӗҫ пайланнӑ май, ӗҫ тухӑҫӗ ӳснӗ май, продуктсене тата пурлӑха сахал ҫынсен аллинче пӗтӗҫтернӗ май, общество тӗрлӗ классем ҫине (чурасемпе чурахуҫисем, пуянсемпе чухӑнсем ҫине) уйӑрӑлса кайнӑ, ҫав класлӑ ушкӑнсем хушшинче класлӑ хирӗҫӳсем тухнӑ. Ҫавна май вара ҫынсене хӗсӗрлемелли уйрӑм аппарат е государство кирлӗ пулнӑ. Ҫакӑнтан ӗнтӗ государство пуҫланса кайнӑ. Производство средствисен хуҫисем кунта рабовладелецсем (чурахуҫисем) пулнӑ. Вӗсем хӑйсен чурисене выльӑх вырӑнне усранӑ: чурасене сутма та, илме те, вӗлерме те пултарнӑ. Чурасен нимӗнле право та пулман. Ҫавӑнпа ӗнтӗ ку общество граждан вӑрҫисемсӗр пулма пултарайман. Апла пулсан вара чурахуҫисене хӑйсен пурнӑҫне татах ҫирӗплетмелли аппарат—государство кирлӗ пулнӑ.

Чура ӗҫӗ, работниксен пуҫарулӑхӗ тата ӗҫпе интересленни ҫук пирки, чурахуҫисене доход пама пӑрахнӑ, тискер эксплоатацие хирӗҫ класс кӗрешӗвӗ вӑйланнӑ, урӑхла каласан, производствӑллӑ отношенисем производительнӑй вӑйсемпе килӗшмен. Вара чурахуҫисен обществи ишӗлме тытӑннӑ. Ҫав строя феодалсем (помещиксем) пӗтерсе хунӑ, государствӑна ҫӗмӗрмесӗрех влаҫа хӑйсен аллине туртса илнӗ. Вӗсем чурахуҫисен стройӗнчен эксплоатаци формине пӗтерсе, ун вырӑнне урӑх форма тунӑ, анчах ҫын ҫынна эксплоатацилессине ҫаплипех хӑварнӑ, мӗншӗн тесен пӗтӗм производство средствисем вӑл вӑхӑтра феодал харпӑрлӑхӗ пулса тӑнӑ. Ҫапла вара, феодаллӑ-крепостной обществӑра ҫӗр тытса тӑракан помещиксемпе пӗрле, вӗсен государстви ҫуралса тухнӑ. Паллӑ ӗнтӗ, помещиксене хӑйсен влаҫне сыхлакан тата хӑйсен аллинче нумай халӑха пӑхӑнтарса тӑракан аппарат кирлӗ пулнӑ. Государство вара кунта феодалсен хресченсене ҫавӑрлӑхласа тӑмалли орудийӗ пулса тӑнӑ.

Ҫак феодальнӑй производствӑллӑ отношенисем рабовладельчески строй ӑшӗнчен мӗнле ҫуралса аталанса тухнӑ, ҫавӑн пекех ӗнтӗ капитализмӑн производствӑллӑ отношенийӗсем те феодальнӑй производствӑллӑ отношенисенчен ҫуралса тухнӑ. «Малалла, —тет В. И. Ленин, — крепостной обществӑра, суту-илӳ аталаннӑ май, пӗтӗм пӗнчери рынок пуҫланса кайнӑ май, укҫа-тенкӗ ҫаврӑнӑшӗ аталаннӑ май, ҫӗнӗ класс — капиталистсен класӗ пулса тӑнӑ» (9 стр.). Капитализмлӑ обществӑра тара кӗрӗшсе ӗҫлекен рабочисем капиталистсен харпӑрлӑхӗ пулса тӑман, капиталист вӗсене вӗлерме те, сутма та пултарайман. Анчах, вӗсен производство средствисем ҫук пирки, выҫӑ вилес мар тесе, хӑйсен вӑйне капиталистсене ирӗксӗрех сутма тивнӗ. Хӑйсен вӑйне сутса эксплоатациленекен рабочисемпе капиталистсем хушшинче класлӑ кӗрешӳ татах ҫивӗчленсе вӑйланнӑ. Государство вара, вӑл капиталистсен аллинче пулнӑ пирки, рабочисемпе хресченсене пусмӑрламалли аппаратах пулса тӑнӑ. Рабовладельческий феодальнӑй тата капитализм стройӗнче те государство формисем тӗрлӗрен пулнӑ, анчах кам пуҫпулса тӑнӑ, производство средствисем камӑн аллинче пулнӑ, власть та ҫавӑн аллинчех пулнӑ, вӑл вара тепӗр класа, хӑйӗнчен вӑйсӑртарах класа, эксплоатацилесе пурӑннӑ. Производительнӑй вӑйсем тата класлӑ кӗрешӳсем, урӑхла каласан, капитализмлӑ обществӑн производствӑллӑ отношенийӗсем производительнӑй вӑйсемпе майлашса, ҫураҫса .тӑман пирки — капитализма пурӑна-киле хӑйӗн хире хирӗҫлӗхӗсем шалтан кӑшласа ҫӗртме тытӑннӑ. Капитализм ҫӗрнӗ пулсан та вилесшӗн мар, пурӑнасшӑн тата унӑн урса кайнӑ отрячӗ—нимӗҫсен фашизмӗ кучухнехи вӑрҫа туса социализм стройне пӗтересшӗн. Ҫавӑнпа та фашизма ҫапса ҫӗмӗрмелле.

Октябрьти пролетариллӗ революцие пула, эпир хамӑр ҫӗршывра капитализмлӑ государствӑна пӗтӗмпех ҫӗмӗрсе тӑкса, ҫӗнӗ, социализмлӑ государство турӑмӑр. Социализм стройӗнче эксплоататорсемпе эксплоатациленекенсем, капитализмри пек хире-хирӗҫлӗхсем ҫук, вӗсем пулма та пултараймаҫҫӗ. Производительнӑй вӑйсем производствӑллӑ отношенисемпе пур енчен те килӗшсе тӑраҫҫӗ. Социализмлӑ государство пире чылай вӑхӑтчен кирлӗ пулать. Кун пирки В. И. Ленин акӑ мӗнле вӗрентсе хӑварнӑ пире: «Ҫав машинӑпа е чукмарпа эпир кирек мӗнле эксплуатацие те аркатса тӑкӑпӑр, вара ҫӗр ҫинче эксплуатацилеме май юлмасан, ҫӗр хуҫисем, фабрика хуҫисем юлмасан, пӗрисем ытлашши тӑраннипе алхасса пурӑнасси, теприсем выҫӑ ларасси пулмасан, — ҫавӑн чухне ҫеҫ эксплуатацилеме майсем юлмасан, эпир ҫав машинӑна пӑрахӑҫа кӑларӑпӑр» (22 стр.).

Ҫак ыйтусем ҫинчен вӗрентсе каланӑ та ӗнтӗ пире В. И. Ленин хӑйӗн «Государство ҫинчен» вуланӑ лекцийӗнче.

Пирӗн ҫӗршыв тавра капитализмлӑ тӗнче пур чух, тулашран тапӑнас хӑрушлӑх пур чух, социализм халлӗхе ытти ҫӗршывсенче ҫук чух — пирӗн хамӑрӑн социализмлӑ государствӑна вӑйлатса ҫирӗплетес пулать, тесе вӗрентет пире Сталин юлташ. Ленинпа Сталин пире социализмлӑ ҫӗршыв ҫине, кӗрешсе илнисене тулаш енчен буржуаллӑ государствӑсем тапӑнасран хӳтӗлеме социализмлӑ государство органӗсене, ҫара, карательнӑй органсене ҫирӗплетмелли ҫинчен вӗрентнӗ. Пирӗн ҫӗршыв ҫине халӗ фашистсем тапӑнчӗҫ пулсан, пирӗн ӗнтӗ государство органӗсене татах вӑйлӑн ҫирӗплетмелле. Пирӗн социализмлӑ ҫӗршыв ҫине фашистсем тапӑннӑ чух государствӑн тӗп функцийӗ — тулашран тапӑннине хирӗҫ тӑрассинче пулать. Мӗншӗн тесен фашизм вӑл — помещиксемпе капиталистсене каялла тавӑрса лартасшӑн, чуралӑх кӳресшӗн, Совет Союзӗн государственноҫне тата ирӗклӗхне пӗтерсе хурасшӑн. Ку хӑрушӑ вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче социализмлӑ государствӑра пӗтӗм власть Оборонӑн Государственнӑй Комитечӗ аллинче пӗтӗҫсе тӑрать. Пирӗн ӑна пур енчен те пулӑшмалла. Фашистсене пӗтермелле.

ВКП(б) XVIII съездӗнче Сталин юлташ ҫапла каларӗ: «Пирӗн государство коммунизм тапхӑрӗнче те ҫаплах упранса юлать-и-ха? Ҫапла, упранса юлать, капитализмлӑ йӗритавралӑха пӗтерсе хумасан, тулашри вӑрҫӑпа тапӑнас хӑрушлӑха пӗтерсе лартмасассӑн, упранса юлать. Ҫакӑн чухне, паллах, пирӗн государствӑн формисем, шалти тата тулашри обстановка улшӑннипе май, ҫӗнӗрен улшӑнаҫҫӗ. Ҫук, упранса юлмасть тата пӗтет, капитализмлӑ йӗритавралӑха пӗтерсе лартсассӑн, ӑна социализмлӑ йӗритавралӑхпа улӑштарсассӑн, упранса юлмасть» (Сталин, «Ленинизм ыйтӑвӗсем», чӑвашла изд., 580 стр.).

Ҫак пит те кирлӗ, аван брошюрӑна чӑвашла куҫарса кӑларни питӗ вырӑнлӑ, брошюрӑна лайӑх тата ӑнланмалла чӗлхепе куҫарса редакциленӗ. Куҫарнипе редакциленинче стиль енчен кӑштах яках мар вырӑнсем пур пулсан та, вӗсем вырӑсла текстӑн содержанине пӑсмаҫҫӗ.

Г. ИШИВАНОВ.

---

*) **В. И. Ленин.** «Государство ҫинчен». Чӑвашла куҫарнин редакторӗ Г. Молостовкин. Куҫараканӗ Н. Колюшкин. Чӑваш АССР Государство Издательстви. Шупашкар 1941 ҫ., тираж 2500 экз., хакӗ 20 пус.

Г. Гарри Гопкинс Мускавра пулни

США Президенчӗн г. Франклин Д. Рузвельтӑн личнӑй представителӗ г. Гарри Гопкинс, хальхи вӑхӑтра Мускавра пурӑнаканскер, июлӗн 30-мӗшӗнче ютҫӗршыв хаҫачӗсен корреспонденчӗсене йышӑннӑ. Г. Гопкинс корреспондентсене ҫапла каласа панӑ:

Президент мана Мускава хӑйӗн личнӑй представителӗ туса ячӗ, унта г. Сталинпа тӗл пулма хушрӗ. Паян каҫхине эпӗ г. Сталинпа тата Молотовпа тӗл пултӑм. Мускавран тухса кайиччен эпӗ г. Сталинпа икӗ хутчен е виҫӗ хутчен тӗл пулма шутлатӑп. Эпир, Германие хирӗҫ пыракан вӑрҫӑ пула кунта пулса тӑнӑ положение хӑшпӗр таран сӳтсе-яврӑмӑр. Президент хушнипе эпӗ ӑна ҫапла пӗлтертӗм: пирӗн ҫӗршыв ҫапла шутлать: кам Гитлера хирӗҫ кӗрешет, конфликтра ҫав тӗрӗс енӗ шутланать, эпир ӑна пулӑшма шутлатпӑр. Эпӗ г. Сталина ҫапла пӗлтертӗм: Совет Союзӗ хӑйне хӳтлес шутпа туса пыракан кӗрешӗве эпир пысӑккӑн тӗлӗнсе сӑнаса тӑратпӑр.

Эпир снабжени ыйтӑвӗсене, эпир Совет Союзне мӗн йышши материалсем тата мӗн чухлӗ тӑратмаллине те кӗртсе, сӳтсе-яврӑмӑр. Халӗ эпӗ мӗнле детальсем тата мӗн чухлӗ тӑратасси ҫинчен калама пултараймастӑп. Паян каҫхине эпӗ правительствӑн ытти представителӗсемпе тӗл пулатӑп, ыран кӑнтӑрла — г. Сталинпа тӗл пулатӑп. Г. Сталин мана Президента послани пама хушрӗ. Вӑл пулӑшу пама пулнӑшӑн Президента чӗререн кӑмӑлласа тав турӗ тата ҫапла каларӗ: вӑл ҫакна шанса тӑрать: Гитлера ҫӗмӗрсе тӑкас ҫӗрте совет халӑхӗ хӑйӗн рольне пурнӑҫа кӗртесси пирки шанса каланипе Президентпа Америка халӑхӗ йӑнӑш тумарӗҫ.

Ыйтусем ҫине ответлесе, г. Гопкинс ҫапла пӗлтернӗ: тӗл пулнӑ ҫӗрте г. Сталинпа хӑйсӗр пуҫне, г. Молотов, г. Штейгардт тата г. Рейгардт пулчӗҫ.

Тӑратмалли материалсемшӗн тӳлесси ҫинчен панӑ ыйтӑва ответлесе, г. Гопкинс: ку тӗлӗшпе, вӑл шансах тӑрать, йывӑрлӑхсем пулмаҫҫӗ, ҫавӑн пекех нимӗнле чӑрмавсем те пулмаҫҫӗ, тесе каланӑ.

Ытти ыйтусене ответлесе, г. Гопкинс ҫапла каланӑ: Мускава вӑл Президент пуҫарнипе килнӗ, ӑна хальхи вӑхӑтра Гитлера хирӗҫ кӗрешмелли средствӑсем ҫинчен сӳтсе-явма хушса янӑ; унпа пӗрле бригаднӑй генерал Мак Нарней тата лейтенант Джон Алисон килнӗ, вӗсем иккӗшӗ те авиацирен; вӑл посольствӑра чарӑнса тӑнӑ; вӑл вырӑссем хӑйсене питех те шанчӑклӑн тытнине курнӑ, хула тӑрӑх ҫӳренӗ чухне вӑл бомбӑсем пысӑк мар сиенсем тунине ҫеҫ курнӑ. (ТАСС).

Швецин „Арбетарен“ хаҫачӗ Хӗрлӗ Ҫар ҫинчен

СТОКГОЛЬМ, июлӗн 30-мӗш. Швецин «Арбетарен» хаҫачӗ хӑйӗн умстатьинче Итали пичечӗ Российӑри вӑрҫӑ хӑвӑрт пӗтесси ҫинчен калакан ултавлӑ шухӑша хирӗҫ асӑрхаттарма тытӑнать, тесе палӑртать. «Фронтри операцисем вӑраха кайни, тесе ҫырать хаҫат, нимӗҫсемпе итальянецсене тарӑхтарать. Фашистла пичет халӗ ӗнтӗ халӑха вӑрӑма пыракан кампание хатӗрлеме тытӑнчӗ.

Вӑрҫа ҫиҫӗм пек хӑвӑрт вӗҫлесси халӗ те курӑнмасть-ха. Вырӑссене кӗтмен ҫӗртен ӑнсӑртран пырса тапӑнман. Берлин Ленинграда тытса илни ҫинчен тахҫанах мухтанса пӗлтернӗ. Анчах Ленинграда ку вӑхӑтчен «Стокгольмс тиднинген» хаҫат кӑна тытса илнӗ. Мускавпа та ҫавӑн пекех пулчӗ. Унӑн ҫийӗнче уйрӑм самолетсем кӑна вӗҫме пултарнӑ. Вырӑс войскисем противникӑн атакисене ӑнаҫлӑн сире-сире яраҫҫӗ тата контратакӑсене куҫаҫҫӗ. Германи пропаганди вырӑс ҫарӗн деморализацийӗ ҫинчен пӗлтернӗ пулсан, халь вара совет ҫарӗ ҫине тӑрса хирӗҫ тӑни ҫинчен пӗлтерме тытӑнчӗ».

Нимӗҫсем хӑйсем каланӑ тӑрӑх, тесе ҫырать хаҫат, Германин бронетанковӑй чаҫӗсем умӗнче пысӑк йывӑрлӑхсем тӑраҫҫӗ. Вырӑссем нимӗҫсен тактикинчен хӑрамаҫҫӗ, вӗсем нимӗҫсене хирӗҫ тӑма вӑй ҫитеймен пек кӑтартса, танксене хӑйсен линийӗ урлӑ каҫарса яраҫҫӗ. Ҫавӑн хыҫҫӑн вырӑссен танк чаҫӗсем вӑрмантан е ытти вырӑнсенчен сасартӑк тухса, Германи пехотине вӑйлӑн персе кӗтсе илеҫҫӗ. Ҫакӑн пек майпа пехотӑна танксенчен уйӑраҫҫӗ. Сыхӑну татӑлать, юлашкинчен вара Германи танкӗсене чарӑнса тӑма тата вӗсене хӑйсен чаҫӗсемпе ҫыхӑнма май шырама лекет. Ҫавӑн чухне вара вӗсене вырӑссем атака туса, ҫӗмӗрсе тӑкаҫҫӗ.

Вырӑссем оборонӑра питӗ вӑйлӑ. Германи войскисен тылӗнче партизансен отрячӗсем активлӑн кӗрешеҫҫӗ. Вӗсем противника пысӑк ҫухатусем кӳреҫҫӗ, Германи салтакӗсен хастарлӑхне хавшатаҫҫӗ. Нимӗҫсем ҫине кирек хӑш вӑхӑтра та тылран е флангран персе тӑма пултараҫҫӗ. Нимӗҫсем хӑйсем шутланинчен нумай ҫирӗпрех тата хӑрушӑрах противникпа тӗл пулчӗҫ. Нимӗҫсен салтаксем енӗпе те, танксемпе самолетсем енӗпе те ҫухатусем ҫавтери пысӑк.

Ҫаксем пурте вырӑссен пысӑк резервсем пуррине кӑтартса параҫҫӗ. Нимӗҫсем партизансемпе тулнӑ территорине мӗн чухлӗ шаларах кӗреҫҫӗ, вӑрҫӑ ҫавӑн чухлӗ йывӑрланса пырать. Вырӑссен танковӑй чаҫӗсем Германи войскисене ҫавӑрса илсе пӗтерсе тӑкаҫҫӗ. Центральнӑй фронтра вырӑссен контратаки питӗ вӑйлӑ пулнӑ, вӑл Германи ҫарӗсем малалла каяссине чарса лартнӑ.

«Тапӑнса пыракан енӗ, тесе вӗҫлет хаҫат, хӑйӗн лайӑх енӗсемпе усӑ курма пултараймасть, вӑл вӗсене ҫухатнӑ, вӑрҫӑн ҫӗнӗ тапхӑрӗ пуҫланчӗ». (ТАСС).

Америкӑн Германири тата Италири консульствисен работникӗсем Америкӑна тухса кайнӑ

НЬЮ-ЙОРК, июлӗн 28-мӗш. (ТАСС). Ассошиэйдет пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Америкӑн Германипе Италирен эвакуациленӗ консульствисен работникӗсем пароходсемпе Америкӑна тухса кайнӑ. Пассажирсен шутӗнче Швеци принцӗ Карл та пур.

Румынири нефть ҫунать

БЕРН, июлӗн 30-мӗш. (ТАСС). Румынин хальхи режимӗ тӗлӗшпе оппозициллӗ паллӑ деятель, Швейцарие пырса ҫитнӗскер, совет авиацийӗ тата Румыни партизанӗсем ҫӗршыври нефть районӗнче — Плоештире калама ҫук пысӑк сиен кӳни ҫинчен пӗлтернӗ.

Совет авиацийӗ Плоешти районӗ ҫине пырса тапӑнни, тенӗ вӑл, питех те витӗмлӗ пулнӑ. Нефть хирӗсем тӑватӑ эрне хушши татти-сыпписӗр ҫунаҫҫӗ. Халӗ ӗнтӗ совет летчикӗсен ориентирсем шырама кирлӗ мар, взрывсен сассисем вуншар километра илтӗнеҫҫӗ, пушар ҫулӑмӗ инҫетренех курӑнать. Хура ҫӑра тӗтӗм Плоешти таврашӗнчи калама ҫук пысӑк территорине хупӑрласа илнӗ.

Вырӑс авиацийӗ нефтеперегоннӑй заводсем ҫине бомбӑсем пӑрахса миллион тонна ытла горючи пӗтерсе тӑкнӑ, нефть вышкисене сиенленӗ. Специалистсен шухӑшӗпе, ҫӗнӗрен пырса тапӑнмасан та, Румынири нефть промышленноҫӗ сахалтан та 5—6 уйӑх хушши хальхинчен икӗ хут сахалрах продукци парса тӑма пултарать. Нефть тасатакан заводсен производствӑллӑ пултарулӑхӗ темиҫе хут чакнӑ. Совет летчикӗсем пӗр Плоешти районӗ ҫине ҫеҫ пырса тапӑннипе чарӑнса тӑман, вӗсем Констанца ҫине тапӑнса Констанцӑран 8 километрта вырнаҫса тӑракан Полазри калама ҫук пысӑк нефть резервуарӗсене пӗтерсе тӑкнӑ.

Совет летчикӗсем ҫакӑн пек пырса тапӑннипе мӗн чухлӗ сиен кӳнине ӑнланса илме йывӑр мар. Германи аллинче хальхи вӑхӑтра оккупациленӗ ҫӗршывсенчен ҫаратса тухнӑ нефть юлашкийӗсем, хӑйӗн ҫӗршывӗнче туса кӑларнӑ пысӑк мар запассем тата япӑх пахалӑхлӑ синтетически нефть кӑна пур. Румыния Германие нефть парса тӑракан пӗртен-пӗр ҫӑлкуҫ шутланнӑ.

Совет самолечӗсем Румынири нефть ҫине пӗрремӗш хут пырса бомбӑсем пӑрахнӑ хыҫҫӑнах, Германи фашисчӗсем, нефтьсӗр тӑрса юлассинчен шикленсе, румынсене хӑйсен нефтьне Турци валли сутма чарнӑ, Турципе Румыни хушшинче ятарласа тунӑ договорлӑ отношенисем те пур.

Репрессисене пӑхмасӑрах, Румыни халӑхӗ нефть районӗсем ҫине вӗҫсе пыракан совет самолечӗсене хаваслӑн саламлать, мӗншӗн тесен Румыни нефчӗ Германи аллине сахалрах кайни хӑйсем курайман фашистла оккупантсен вилӗмӗ ҫывхарнине румынсем лайӑх пӗлеҫҫӗ. Румыни партизанӗсем нефть районӗсенче совет авиацийӗ пуҫланӑ ӗҫе вӗҫне ҫитереҫҫӗ.

Германири выҫлӑх

Хӗвелтухӑҫ фронтӗнче Германи планӗсем арканса кайни, тесе ҫырать АФИ агентствин корреспонденчӗ, Берлинри халӑха кайла-майла питех те хыттӑн шухӑшлаттарать. Халӑхӑн шухӑш-кӑмӑлӗ ҫав тери пусӑрӑнчӑк. Рабочисем выҫӑ тата ҫывӑрмасӑр пурӑннипе халран кайса ҫитнӗ. Ӗҫ тухӑҫлӑхӗ хыттӑн чакни палӑрать. Юлашки 15 кун хушшинче Германире продуктсен хакӗсем 40 процент чухлӗ ӳснӗ. Граждӑнла халӑх выҫӑ ларать, мӗншӗн тесен продовольстви запасӗсем пӗтсе ҫитнӗ. Продуктсен юлашкисене ҫара валли илнӗ. (ТАСС).

Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи сывлӑшри вӑйсен командованийӗ кӑларнӑ коммюнике

ЛОНДОН, июлӗн 29-мӗш. Рейтер агентстви Каиртан Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи сывлӑшри вӑйсен командованийӗ кӑларнӑ коммюникене парать.

Июлӗн 28-мӗшӗнче, тенӗ коммюникере, Англи авиацийӗ противникӑн Сицилия утравӗ ҫинчи аэродромӗсем ҫине уйрӑмах ӑнаҫлӑн тапӑннӑ. Аэродромсенче противникӑн 34 самолетне тата аэродромсенче ӗҫлекенсене йышлӑн пӗтерсе тӑкнӑ, Англи авиацийӗн ҫухату пулман. Катанире 4 истребитель, 6 бомбардировщик, пӗр «Юнкерс-52» ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Кусемсӗр пуҫне «Макки» текен темиҫе истребителе сиенленӗ. Сиракузра вӗҫекен 7 кимӗне пӗтерсе тӑкнӑ, ҫавӑн йышши темиҫе самолета сиенленӗ. Марсельре, утравӑн хӗвеланӑҫ вӗҫӗнче те вӗҫекен 7 кимӗне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ, темиҫе кимӗне сиенленӗ. Трапанирен аякра мар Борицциори анса лармалли площадкӑра 9 бомбардировщике пӗтерсе тӑкнӑ, унта ӗҫлекенсенчен 25 ҫынна яхӑн вӗлернӗ.

Ҫав кунах Англи бомбардировщикӗсем Вӑтаҫӗр тинӗсӗн центральнӑй пайӗнче груз тиенӗ шхунӑсене атакӑланӑ, вӗсем шыва путнӑ. Июлӗн 28-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Англин йывӑр бомбардировщикӗсем тепӗр хут Бенгази ҫине тапӑннӑ. Бомбӑсене чылай аялтан пӑрахнӑ пирки портра пушарсем тухнӑ тата взрывсем пулнӑ. Англин самолечӗсем ҫав операцисем хыҫҫӑн хӑйсен базисене ӑнаҫлӑн таврӑннӑ. (ТАСС).

Англипе Германи хушшинчи вӑрҫӑ

НЬЮ-ЙОРК, июлӗн 29-мӗш. Оверсиз Ньюс агентствин Германи чиккинче пурӑнакан корреспонденчӗ ҫапла ҫырать: куракан ҫынсем хӑйсем каласа панӑ тӑрӑх, Англи авиацийӗ Гамбург хулине питӗ пысӑк сиен кӳнӗ. Биржа ҫуртӗ ҫунса кайнӑ, муниципалитет ҫуртне аркатса тӑкнӑ, гаваньри ҫуртсенчен ҫуррине яхӑнах пӗтерсе тӑкнӑ. Бомбӑсем пӑрахса ҫӗмӗрнине пула Штутгартра ҫар материалӗсем туса кӑларасси питех те хытӑ чакнӑ. Обенфорфра Маузерӑн хӗҫпӑшал заводне, Маннгеймра Даймлерпа Бенцӑн моторостроительнӑй завочӗсене тата тара заводне сиенленӗ.

(ТАСС.)

Белград хулинче лару-тӑру йывӑрланса ҫитнӗ

Хулара осаднӑй положени туса хунӑ

БЕРН, июлӗн 30-мӗш. Югославирен илнӗ сведенисем тӑрӑх, серб партизанӗсемпе Югослави халӑхӗ Германи оккупацине хирӗҫ тӑрасси массӑллӑ восстани пекех пулса тӑнӑ.

Германи командованийӗ, халӑха хӑратас тесе, июлӗн 28-мӗшӗнче нумаях пулмасть тытнӑ партизансене (четниксене) Белград урамӗнче халӑх умӗнчех вӗлернӗ. Кунсӑр пуҫне хула урамӗсенче 400 серба тытса пӗр рете тӑратса тухнӑ та, вӗсенчен кашни 10 ҫынтан пӗрине персе пӑрахнӑ.

Серб халӑхӗн палачӗ Серби ҫар коменданчӗ генерал фон Шреддер ӑнсӑртран вилни ҫинчен пӗлнӗ хыҫҫӑн, Германи изуверӗсем террора татах та ытларах вӑйлатса янӑ.

Массӑллӑн вӗлернине хирӗҫ ответлесе, серб партизанӗсем июлӗн 30-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле хулана ҫавӑрса илнӗ, вӗсем ҫумне хулари чылай ҫынсем пӗрлешнӗ. Электростанцине ӗҫлеме чарса лартнӑ, партизансемпе Германи салтакӗсен гарнизонӗ пӗр-пӗрин ҫине персе тӑнӑ. Германи командованийӗ ирӗксӗрех Валево тата Панчево хулисенчен подкреплени чӗнсе илмелле пулнӑ.

Болгари хаҫачӗсем пӗлтернӗ тӑрӑх, Германин верховнӑй командованийӗ Белград хулинче осаднӑй положени туса хунӑ.

Вырӑнти журналистсем оккупантсене хирӗҫ тӑвакан массӑллӑ выступленисем пӗтӗм Ҫурҫӗр Серби тӑрӑх сарӑлса кайнине ҫирӗплетеҫҫӗ. (ТАСС).

Францири халӑхсен йывӑр пурнӑҫӗ

НЬЮ-ЙОРК, июлӗн 29-мӗш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаҫатӑн корреспонденчӗ Виширен пӗлтернӗ тӑрӑх, Франци правительстви ҫӗршыва продовольстви енӗпе йывӑрлӑхсем пулнипе шикленет. Рабочисем ҫитмен пирки ялхуҫалӑх ӗҫӗсем чарӑнса тӑраҫҫӗ. Ҫав вӑхӑтрах ялхуҫалӑх рабочийӗсем миллион ҫын ытларах халӗ те Германи тыткӑнӗнче тӑраҫҫӗ. Правительство ялхуҫалӑхӗнче ирӗксӗр ӗҫлеттермелле тунӑ, анчах ҫакӑ та ӗҫе нимӗн чухлӗ те лайӑхлатма пултарайман. Ялхуҫалӑх машинисем валли горючи хатӗрлемен. Аш-какай пачах ҫук пирки влаҫсем нумайӗш районсенче пулӑ тытас ӗҫе вӑйлатма пӑхаҫҫӗ, анчах пулӑ тытмалли суднӑсем ҫителӗксӗр пирки ҫак ӗҫ чарӑнса тӑрать. Промтаварсем илмелли карточкӑсем тӑрӑх нимӗн те илме ҫук.

Транспортри рабочисен пӗтӗм тӗнчери федерацийӗ Совет Союзӗпе пӗр шухӑшлӑ пулни

ЛОНДОН, июлӗн 29-мӗш. (ТАСС). Иртнӗ эрне вӗҫӗнче Лондонра транспортри рабочисен пӗтӗм тӗнчери федерацийӗн генеральнӑй совечӗн ларӑвӗ пулнӑ. Ларӑва Англири железнодорожниксен нациллӗ союзӗн генеральнӑй секретарӗ Мэрчбэнк ертсе пынӑ. Унта Англи, Бельги, Китай, Дани, Франци, Германи, Голланди, Норвеги тата Польша представителӗсем пулнӑ. Ларура Германири, Италири тата Европӑри оккупациленӗ ҫӗршывсенчи транспортра ӗҫлекен мӗнпур рабочисене чӗнсе каланине йышӑннӑ. Ҫав ҫырура асӑннӑ ҫӗршывсенчи транспортниксене предприятисемпе транспортра хӑйсен аллинчи мӗнпур средствӑсемпе саботаж организацилеме, ҫапла вара фашизма поражени кӳме чӗнсе каланӑ.

Кунсӑр пуҫне ларура резолюци йышӑннӑ, ӑна Англири транспортниксен союзӗн представителӗ Дикин сӗннӗ. Резолюци Совет халӑхӗн геройла кӗрешӗвне саламлать.

Японипе Франци тунӑ килӗшӗве Японин тайнӑй совечӗ ратификациленӗ

ТОКИО, июлӗн 29-мӗш. (ТАСС). Домей Цусин агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, ӗнер император двореҫӗнче Японин тайнӑй совечӗн чрезвычайнӑй ларӑвӗ пулса иртнӗ. Ларура император хӑй те пулнӑ. Ларура Японипе Франция «Индо-Китая пӗрле сыхласси ҫинчен» тунӑ килӗшӗве официально йӗркепе ратификациленӗ.

Феликс Кона пытарни

Июлӗн 30-мӗшӗнче революциллӗ ватӑ деятеле Феликс Яковлевич Кона пытарнӑ, ӑна пытарнӑ ҫӗрте унӑн тусӗсемпе ҫывӑх ҫыннисем пулнӑ.

Феликс Кон тупӑкне СССР совет писателӗсен союзӗн клубне лартнӑ. Клуб Ленин—Сталин партийӗн шанчӑклӑ ывӑлне юлашки хут курса сывпуллашма пынӑ ҫынсемпе тулнӑ. Тупӑк ҫине чечек ҫыххисем нумай хунӑ.

Кӑнтӑрла 2 сехетре граждӑнла панихида пуҫланнӑ. СССР совет писателӗсен союзӗн правлени президиумӗн секретарӗ А. А. Фадеев 60 ҫул хушши хӑйӗн пурнӑҫне социализмшӑн кӗрешес ӗҫе панӑ Феликс Кон чаплӑ литератор, ҫирӗп революционер пулни ҫинчен каланӑ.

Траурлӑ процесси крематори еннелле кайнӑ. Унта кӑнтӑрла 4 сехет те 20 минутра Ф. Я. Кон ӳтне кремацине панӑ. (ТАСС).

Учительсемпе шкул ачисем пысӑк пулӑшу параҫҫӗ

ЕТӖРНЕ. Фашистла вӑрӑ-хурахсене хирӗҫ пирӗн тӑван ҫӗршыври пӗтӗм ӗҫҫыннисем ура ҫине тӑчӗҫ. Районри ҫӗршер вӗренекен ачасем тата учительсем ялхуҫалӑх ӗҫне активлӑн хутшӑнса ӗҫлеҫҫӗ. Алексеева, Яробейкин тата ытти учительсем колхозра ӗҫлесе 25-шер ӗҫкунӗ ытла турӗҫ. Чурпай ялсоветӗнчи шкул ачисем ҫум ҫумланӑ ҫӗре, шкул валли вут-шанкӑ хатӗрленӗ ҫӗре хутшӑнса ӗҫлеҫҫӗ. Балдайри вӑтам шкулта вӗренекен Зайцев, Чугунова, Бажайкин колхоз садӗнче ӗҫлеме уйӑрнӑ бригадӑра ӗҫлеҫҫӗ.

Районри малта пыракан шкулсенчи учительсем пуҫарнипе, июлӗн 21-мӗшӗнчен пуҫласа пур шкулсенчи учительсем те шкул валли вут-шанкӑ хатӗрлеме тухнӑ. Етӗрнери педагогика училищинче вӗренекен студент Я. Данилов юлташ ялти ӗҫҫыннисене сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма вӗрентет.

Чурпай, Балдай, Кӑкшӑм ялсоветӗнчи ӗҫҫыннисем те ҫине тӑрсах Балдайри икӗ хутлӑ вӑтам шкул ҫуртне туса пӗтерме васкаҫҫӗ, шкул ҫуртне вӑхӑтра ӗҫе ярас шутпа самообложени укҫине пӗтӗмпех парса татаҫҫӗ. Июлӗн 20-мӗшӗнче шкулта вӗренекен ачасем 150 ҫын ытла ҫул ҫинче ӗҫлерӗҫ.

И. ТИМОНИН.

Ҫулталӑк программине 184 процент тултарнӑ

ҪӖРПУ. Районри предприятисемпе артельсенче тата колхозсенче ӗҫ тухӑҫлӑхӗ кунран кун ӳссе пырать. Абакассинчи кустпромартель коллективӗ июлӗн 13-мӗш тӗлне ҫулталӑк программине 184,5 процент тултарчӗ. Артель членӗсем А. Долгова, С. С. Петров, С. Васильев, И. Митрофанова т. ыт. те кулленхи нормӑна 160 — 215 процент таран тултарса ӗҫлеҫҫӗ.

Ӗҫҫыннисем хушшинче ҫар ӗҫне вӗренесси те анлӑн сарӑлса пырать. Профшкулта вӗренекенсемпе ӗҫлекенсем ПВХО тата ГСО нормисене пама хатӗрленеҫҫӗ. Унтах самозащита групписем организациленӗ.

Г. ПЕТРОВ.

Тӳрлетни

«Чӑваш Коммуни» хаҫатӑн ӗнерхи номерӗнче умстатьяра пӗр йӑнӑш кайнӑ. Иккӗмӗш абзацӑн иккӗмӗш предложенине (1-мӗш колонка) ҫапла тӳрлетсе вуламалла: «Иртнӗ пилӗк эрне хушшинче вӗсем пӗчӗк мар вырӑн йышӑнса тӑракан результатсем тума пултарчӗҫ...».

СССР Боеприпассен Халӑх Комиссариачӗн инженерӗсене, конструкторӗсене тата техникӗсене наградӑласси ҫинчен СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1941 ҫ. июлӗн 28-мӗшӗнче кӑларнӑ Указра («Чӑваш Коммуни», июлӗн 30-мӗш) пӗр йӑнӑш кайнӑ. Ӗҫлӗх Хӗрлӗ Ялав орденӗпе наградӑланӑ **Шварц** юлташӑн ашшӗ ятне Семенович мар, Эмильевич тесе тӳрлетсе вуламалла.

Ответлӑ редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

Тыткӑна лекнӗ ҫар ҫыннисен лагерӗнче

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, июлӗн 30-мӗш. (ТАСС спецкорӗ). Июлӗн 2-мӗшӗнче вӗсем Мускавра пулма ӗмӗтленнӗ. Вӗсенчен нумайӗшӗ столицӑри мирлӗ халӑхсене ҫаратмалли, магазинсем тӑрӑх материсем, хӗрарӑм чӑлхисене, туфлисене шыраса ҫӳремелли вӑхӑта, совет кафинче хырӑмсене чыхса тултармалли, советӑн мирлӗ граждӑнӗсенчен мӑшкӑлламалли вӑхӑта хыттӑн кӗтнӗ. Чӑнах та, вӗсем пирӗн лата лекрӗҫ.

Пысӑк барак. Икӗ хутлӑ нарсем. Нарсем тӑрӑх тыткӑна лекнӗ нимӗҫсем вырнаҫнӑ, вӗсем хушшинче Дрезденра, Лейпцигра, Гамбургра, Любекра, Кильре тата Германири ытти хуласенчи ҫуралнисем,—фашистла ҫарӑн ҫӗмӗрсе тӑкнӑ чаҫӗсенчи салтаксем пур.

Ҫапла ҫав, вӗсем тыткӑнра. Вӗсенчен хӑшпӗрисене хӑйсен ирӗк-кӑмӑлӗсене пӑхмасӑрах тыткӑна илнӗ—вӗсем пуҫкасакансем, фашистла йӗкӗтсем, фашизмӑн тӑмсай воспитанникӗсем. Вӗсене ниме киревсӗр лозунгсем калама вӗрентнӗ, вӗсем—«высши раса» представителӗсем, тесе ӗнентернӗ. Вӗсем этеме тивӗҫсӗр брошюрӑсене, пӳтсӗр чӗлхепе ҫырнӑ брошюрӑсене ҫулталӑкӗ-ҫулталӑкӗпе чӑмланӑ. Вӗсем йышлӑн мар, кунта тыткӑнра та вӗсем уйрӑм ушкӑнра тӑраҫҫӗ.

Нумайӗшӗ парӑнса тыткӑна лекнӗ. Вӗсем Германири ӗҫхалӑхӗн представителӗсем—рабочисемпе хресченсем. Вӗсем хӗҫпӑшалсене пӑрахнӑ, хӑйсем вӑрҫасшӑн марри ҫинчен пирӗн боецсене пӗлтерме тӑрӑшнӑ, боецсене нимӗҫ чӗлхипе ҫырнӑ совет листовкисене кӑтартнӑ. Ҫаксене йӑлтах начальствӑран пытарса усранӑ.

— Совет тыткӑнӗнче эпир канӑҫлӑн туятпӑр,—теҫҫӗ вӗсем,— халӗ ӗнтӗ пирӗн пурнӑҫа ҫӑлнӑ, часах-и е часах мар пулсан та эпир хамӑрӑн тӑван ҫӗршыва тавӑрӑнӑпӑр, хамӑр ҫемьесене, хамӑр килсене курӑпӑр.

Нар ҫинче — хӗрӗх пилӗк ҫулти Пауль Гимлер, вӑл Саксонирен, плотник. Вӑл хытӑ хумханать, йывӑр ӗҫе пула таткаланса пӗтнӗ аллисене кӑтартать. Ҫак вӑрҫӑ ӑна йӑлӑхтарса ҫитернӗ, вӑл иккӗмӗш разрядри резервист, ҫара кӑҫалхи март уйӑхӗнче илнӗ.

— Маншӑн вырӑссене хирӗҫ тӑмалли нимӗн те ҫук,—тет вӑл,—манӑн ывӑл Франципе, ун ҫинчен пӗлместӗп. Мана вӗлернӗ пулсан, мӗн пулнӑ пулӗччӗ-ха манӑн арӑмпа, мӗн тума кирлӗ мана ҫак вӑрҫӑ?

Пит пысӑк барак шӑпланать. Пауле тимлӗн итлеҫҫӗ, ҫынсем нарсем ҫинчен тӑраҫҫӗ. Пурте ун ҫине пӑхаҫҫӗ. Саксонири плотник Пауль Гимлер хӑйӗн сӑмахне вӗҫлеме те ӗлкӗреймест, пур ҫӗртен те ҫӗкленсе хумханнӑ сасӑсем илтӗнеҫҫӗ. Вӗсем хушшинче пехотинецсем, танкистсем, летчиксем пур, ефрейторсем пур, обер-ефрейторсем хӑйсем Гитлершӑн, унӑн киревсӗр планӗсемшӗн юн тӑкасшӑн марри ҫинчен пӗлтереҫҫӗ. Хӑйсен килӗсене, ҫемьисене ӑҫта хӑварнӑ, ҫавӑнта пуласшӑн вӗсем, мирлӗ ӗҫпе, вырӑс халӑхӗпе туслӑн пурӑнасшӑн.

Пуҫкасакансен ушкӑнӗнче кӑна кашкӑр пек хаяррӑн ӳлени илтӗнет. Ҫав йӗкӗтсем ҫаплах вӑрҫӑ ҫинчен калаҫма хӑтланаҫҫӗ, англичансене айӑплаҫҫӗ, мӗншӗн тесен вӗсем нимӗҫсен колонийӗсене туртса илнӗ имӗш, нимӗҫсен ҫӗр сахал, хӗвелтухӑҫӗнче вара ҫӗр питех те нумай.

Ҫак вӑхӑтра ҫӳлтен: хуллентерех! попугайсем пек пӗр япала ҫинченех темиҫе хут панкама хӑнӑхнӑ, текен хыттӑн кӑшкӑрни илтӗнсе каять.

Ҫакна Цвинаури сухаллӑ салтак кӑшкӑрать.

— Сирӗн вӑрҫас килет пулсан—вӑрҫӑр, пире ҫитет, кирлӗ мар.

Пуҫкасакансем шӑпланаҫҫӗ, вӗсем ҫакна хирӗҫ нимӗн те калама пултараймаҫҫӗ, вӗсем янтӑласа хунӑ ҫӗре килнӗ, ӗҫ ҫинчен сахал пӗлеҫҫӗ. Вӗсем халӑха ҫаратма хӑнӑхнӑ, вӗсенчен нумайӗшӗн специальность те ҫук, вӗсем кӗтесре пӗр ҫӗре пӑчӑрӑнса кичемӗн лараҫҫӗ.

Нарсем хушшинче пирӗн боецсем тӑраҫҫӗ, кашнин ҫинчех нумаях пулмасть пулса иртнӗ ҫапӑҫу паллисем курӑнаҫҫӗ. Совет командирӗ, ҫамрӑк та хастарлӑ сӑн-сӑпатлӑскер, тыткӑна лекнисене СССР ҫинчен каласа пама тытӑнать. Вӑл ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫирӗплетнӗ «Положение о военнопленных в СССР» ҫинчен ӑнлантарса парать.

Нимӗҫ начальникӗсем хӑйсен салтакӗсене темӗн тӗрлӗ суйса кӑтартнӑ. Вӗсем: вырӑссем тыткӑна лекнисене пурне те персе вӗлереҫҫӗ, тесе суйса кӑтартнӑ. Чӑннипе тыткӑна лекнисем нимӗҫсен тыткӑна лекнӗ салтакӗсен пурнӑҫне сыхласа усракан, вӗсене ӗҫ, ҫӑкӑр паракан закон ҫинчен итлеҫҫӗ. Ҫаксене хӑйсен ҫӗршывӗнче пур чухне те мар курнӑ.

Ҫӗнӗрен калаҫма тытӑнаҫҫӗ. Акӑ Драйценри салтак Эрнин Феллер хӑй вырӑнӗнчен тӑрать.

Российӑна хирӗҫ вӑрҫӑ пуҫлассине пирӗнтен нихӑшӗ те ӑнланман, ҫак вӑрҫӑ никама та кирлӗ мар. Эпир СССР ҫинчен тӗрӗссине пӗлмен, вӑл тӗрӗслӗхе пирӗнтен пытарнӑ. Пирӗн чун-чӗре Гитлера хирӗҫ, анчах ун ҫинчен ҫывӑх юлташа та каласа пама хӑратпӑр. Уншӑн персе вӗлереҫҫӗ вӗт-ха.

— Ҫапла, ҫапла—илтӗнет пур ҫӗртен те. Ҫынсем хӑйсен ҫӗршывӗнчи йӗркесене, гитлерла заправилӑсен сӗмсӗрлӗхӗ ҫинчен аса илеҫҫӗ. Кунта мӗн илтни вӗсемшӗн пачах пулман пек туйӑнать. ССР Союзӗнче ӗҫҫыннисене медицина енӗпе пулӑшу парасси государство шучӗпе пулса пынинчен пурте тӗлӗнеҫҫӗ, ҫакӑн ҫинчен итлеҫҫӗ вӗсем, анчах хӑйсен хӑлхисене ӗненмеҫҫӗ. Совет Союзне хирӗҫ туса пыракан вӑрҫӑра Германи ҫарне туянтарнӑ отпор пирки пурте, хӑйсен ушкӑнӗнче шӑпланнӑ фашистла йӗкӗтсем те, тӗлӗнмеллипех тӗлӗнеҫҫӗ.

— Тӗнчери нихӑш ҫара та Хӗрлӗ Ҫарпа танлаштарма ҫук, — каласа парать санитар Вальтер Юст,—пирӗн колоннӑна пӗтӗмӗшпе тенӗ пекех пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн санитари поезчӗ ҫумӗпе кӑнтӑрла та ҫӗрле те аманнӑ салтаксемпе тулса ларнӑ эшелонсем ирте-ирте кайрӗҫ. Вырӑссем пит чаплӑ переҫҫӗ.

Вӗсем вырӑс ҫӗршывӗнчи сивӗ хӗлрен питӗ хытӑ хӑраҫҫӗ. Юр хӑҫан ҫӑвать, сивӗсем мӗнле пулаҫҫӗ, вӗсене ӑшӑ тумтирсем параҫҫӗ-и, тесе совет боецӗсене ыйту ҫине ыйту параҫҫӗ.

Совет боецӗсем вӗсене лӑплантарма тӑрӑшаҫҫӗ, гитлерла начальниксем мӗн каланисем—пӳтсӗр суя ҫеҫ, апла пулсан шикленмелли ҫук. Вӗсем тыткӑна лекнӗ ҫар ҫыннисем ҫинчен калакан положение итлерӗҫ, пирӗн патра вырӑнсӑр нимӗн те каламаҫҫӗ.

Лӑпланнӑ хыҫҫӑн, вӗсем каласа пама тытӑнаҫҫӗ.

Германи ҫарне пӗр шухӑш минретсе тӑрать—вӑрҫа хӗллене кӗртсе ямалла мар. Гитлерла ҫар умӗнче Наполеон ҫарӗн хӑрушла кунҫулӗ курӑнса тӑрать. Ҫакна нимӗҫсем лайӑх ӑнланаҫҫӗ, вӑрҫӑн кашни кунӗ Совет Союзӗн вӑйӗсене ӳстернине, фашистла ҫарӑн вилӗмне ҫывхартнине вӗсем ӑнланаҫҫӗ.

— Ҫак юнлӑ ҫӗлене — Гитлера хӑвӑртрах ҫапса аркатасчӗ,—тет Пауль Гимлер, — вӑл хӑйӗн аллисене хыттӑн чӑмӑртать те, каллех:

— Пултӑрах, эпир каялла тавӑрӑнӑпӑр, айӑплисене ответ тыттарӑпӑр-ха.

Пуҫкасакансен ушкӑнӗнче шӑплӑх. Фашистла йӗкӗтсем Пауль Гимлерпа унӑн юлташӗсем ҫине шиклӗн пӑхаҫҫӗ, нумаях пулмасть вӗсем пӗрле совет Мускавӗ ҫине пынӑ пулнӑ.

А. ПИТЕРСКИЙ.

ЦИВИЛЬСКАЯ ФЕЛЬДШЕРСКАЯ ШКОЛА
НКЗ Чувашской АССР
об'являет прием учащихся на 1941—42 учебный год
НА ОТДЕЛЕНИЕ ПО ПРОФИЛЮ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЕР.

В школу принимаются граждане в возрасте от 15 до 35 лет с образованием не ниже семи лет.

Все поступающие, кроме отличников, подвергаются приемным испытаниям по арифметике, русскому языку и Конституции СССР.

Прием заявлений с 15 июля по 15 августа.

Приемные испытания производятся с 20 по 28 августа, а зачисление в число учащихся—с 28 по 31 августа.

Начало занятий с 1 сентября.

Заявления подаются на имя директора среднемедицинской школы с приложением следующих документов: свидетельство об образовании, свидетельство о рождении, справка о состоянии здоровья, три заверенных фотокарточки. Паспорт пред'является лично.

Стипендия назначается отличникам семилетки и получившим на приемных испытаниях не менее двух третей отметок „отличных“ и одной трети „хороших“.

Принятые в школу по нуждаемости обеспечиваются общежитием.

Для ответа к документам должны быть приложены 2 марки по 30 коп.

Без уведомления дирекции школы на испытания не выезжать.

АДРЕС: гор. Цивильск, Б.-Советская, 64/15, Фельдшерская школа.

3—2 ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, ялхуҫалӑхӗпе промышленность пайӗсен — 0—83, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, дежурнӑйӑн — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2742. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ , 345. ф. 6 58—84 п. л.